

DANKWOORD

Graag wil ik met dit dankwoord enkele personen bedanken. Zonder de hulp van velen was deze scriptie niet mogelijk geweest.

** Mijn promotor, de heer Johan Vandelanotte, Diensthoofd Toerisme Heuvelland. Hij en zijn medewerkster stonden altijd klaar om mij informatie te verschaffen. Ook overlas hij enkele malen mijn scriptie en verbeterde waar nodig.*

** De heer Johan Martin, regiocoördinator van de Westhoek, voor het boeiende gesprek.*

** De heer Geert Vandewynckel, naast zijn bevoegdheden van schepen voor sport, cultuur, jeugd en toerisme en zijn functie als voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer maakte hij tijd vrij voor 2 interessante gesprekken.*

** De heer Bavo Vanden Broeck, medewerker van het Folk Experience Museum. Tijdens mijn stage gaf hij enkele nuttige tips voor mijn scriptie. Ook wil ik hem speciaal danken om tijdens mijn stage enkele bezoeken voor mijn scriptie te mogen afleggen.*

** De heer Gilbert Wydhooghe, die mij tijdens enkele gesprekken veel informatie over de Heuvellandstappers bezorgde.*

** Mevrouw Hannelore Denolf, mevrouw Anna Desmyter en mevrouw Inge Soen voor het overlezen van mijn scriptie en het verbeteren.*

** Mijn ouders, broer, vriendin en de familie Soen om mij te blijven steunen en bij te staan bij de enquêtes.*

INHOUDSOPGAVE

Dankwoord

Inhoudsopgave 2

Inleiding..... 5

1 Algemeen 7

1.1 Situering 7

1.2 Kaarten 7

1.2.1 Kaart van West-Vlaanderen 7

1.2.2 Kaart van de Westhoek 8

1.2.3 Kaart van Heuvelland..... 8

1.3 Bereikbaarheid 9

1.4 Landschap..... 9

2 Enkele beleidspunten rond recreatief toerisme 10

2.1 Algemeen 10

2.2 Dorpsonthalpunten (DOP's) in Heuvelland 10

2.3 Gemeente Heuvelland trekt de kaart van zachte recreatie 11

2.4 Vereniging voor Vreemdelingenverkeer..... 11

2.5 Besluit..... 11

3 Toeristisch en zacht recreatief aanbod..... 12

3.1 Algemeen 12

3.2 Wandelen..... 12

3.2.1 Aanbod van wandelroutes 12

3.2.2 Wandeltochten..... 15

3.2.2.1 Algemeen 15

3.2.2.2 Tochten georganiseerd door de Heuvellandstappers..... 15

3.2.2.3 Bekendheid wandelnetwerk onder deelnemers wandeltochten..... 18

3.2.2.4 Wandeltochten met een thema 23

3.2.3 Evenementen 23

3.2.3.1 Algemeen 23

3.2.3.2 Borelletocht 23

3.2.3.3 Halloweenocht..... 24

3.2.3.4 Geuzentheater Nieuwerkerke: De tocht van een dwaas 24

3.2.4 Aantal schriftelijke en telefonische aanvragen voor wandelinformatie aan de Dienst voor Toerisme 25

3.2.5 Besluit..... 25

3.3 Fietsen 26

3.3.1 Aanbod van fietsroutes..... 26

3.3.3 Evenementen 28

3.3.4 Fietstochten met een thema 28

3.3.5 Fiets- en mountainbikeverhuur..... 29

3.3.6 Aantal schriftelijke en telefonische aanvragen voor fietsinformatie aan de Dienst voor Toerisme 33

3.3.7 Besluit..... 33

3.4 Mountainbiken 34

3.4.1 Aanbod van mountainbikeroutes..... 34

3.4.2 Mountainbiketochten..... 35

3.4.3 Identificatie deelnemer mountainbiketochten 35

3.4.4 Aantal deelnemers aan de mountainbiketochten 38

3.4.5 Besluit..... 38

3.5	Paardentoeisme	39
3.5.1	Aanbod van ruiterroutes	39
3.5.2	Tochten.....	39
3.5.3	Besluit.....	41
4	Gemotoriseerde recreatie op de onverharde paden.....	42
4.1	Algemeen	42
4.2	Quadtochten	42
4.2.1	Zonquaders	42
4.2.2	Quad Challenge	43
4.2.3	Outside Travel	44
4.2.4	Andere	44
4.3	Besluit.....	44
5	Musea.....	45
5.1	Algemeen	45
5.2	Bezoekerscentrum De Bergen	45
5.3	Folk Experience Museum.....	47
5.4	Het Labyrint	49
5.5	Landbouwmuseum	49
5.6	Van wol, gebaat en getier	49
5.7	Besluit.....	49
6	Overnachtingsmogelijkheden.....	50
6.1	Algemeen	50
6.2	Commercieel verblijfstoeisme	51
6.3	Trekkershutten.....	52
6.4	Aanbod arrangementen gebaseerd op het wandel- en fietsnetwerk	53
6.5	Besluit.....	53
7	Zacht recreatieaanbod in Vlaanderen Vakantielandbrochure.....	54
7.1	Wandelarrangementen.....	54
7.2	Fietsarrangementen	54
7.3	Besluit.....	55
8	Promotie	56
8.1	Samenwerkingsverbanden op gebied van toerisme en recreatie	56
8.1.1	Westhoek.....	56
8.1.2	Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels	56
8.2	Beurzen.....	56
8.2.1	In Westhoekverband.....	56
8.2.2	Dienst voor Toerisme Heuvelland alleen	57
8.2.2.1	Aanbod	57
8.2.2.2	Beurzen aanwezig	57
8.3	Website www.heuvelland.be	57
8.4	Drukwerk.....	58
8.4.1	Brochure Heuvelland.....	58
8.4.2	Westhoekjes	59
8.5	Sponsoring.....	59
8.6	Initiatieven van de VVV om Heuvelland beter te promoten.....	59
8.7	Besluit.....	60
9	Toekomstplannen	61
9.1	Ruitertoerisme	61
9.2	Dorpsonthaalpunten	61

9.3	Fietsfeest op 21 mei.....	61
9.4	Musea	62
9.5	Mountainbiken	62
9.6	Wandelen.....	62
9.7	Andere initiatieven die een aantrekkingspool voor de zachte recreant kunnen zijn	63
9.8	Besluit.....	64
Algemeen besluit.....		65
Bijlagen.....		66
Bronvermelding.....		76

Inleiding

Bij het vermelden van de naam Heuvelland denken velen aan rust, het landschap, het Folkfestival, de kerk van Loker,... . Natuurlijk staat Heuvelland daarvoor bekend maar als Westouterenaar wil ik met mijn scriptie aantonen dat Heuvelland méér is dan dat. Heuvelland beschikt namelijk over een uitgebreid zacht recreatief aanbod dat harmonieus samengaat met het landschap.

In Heuvelland, vooral in Westouter, komen vele jeugdbewegingen op kamp. Zij vallen als groep zeer goed op. Ik heb me de vraag gesteld of er ook vele (dag)toeristen omwille van het recreatieaanbod naar Heuvelland komen. Heuvelland beschikt over een enorm aanbod voor zachte recreanten en de laatste jaren is het aanbod sterk uitgebreid met onder andere het fietsnetwerk en het wandelnetwerk. Via enkele steekproeven heb ik de bekendheid van het aanbod getest bij de bezoekers van 2 evenementen. Ook wou ik weten of er nieuwe initiatieven zijn bijgekomen door die 2 netwerken.

Het landschap en de rust in Heuvelland zijn 2 grote aantrekkingspolen voor de toerist. De recreatiemogelijkheden zijn een extra troef. Het recreatieaanbod bepaalt deels of er meer toeristen komen en natuurlijk is de promotie hiervoor belangrijk.

In de beleidsnota van 2004 van minister Bourgeois stond als definitie voor recreatie:

“Het geheel van interrelaties en verschijnselen die verband houden met gedragingen die men in de vrije tijd vrijwillig onderneemt of ondergaat en die primair gericht zijn op het bevredigen van de eigen verlangens inzake fysieke en geestelijke ontspanning.”

Recreatie omvat dus zowel fysieke als geestelijke ontspanning maar in mijn scriptie behandel ik vooral het zachte recreatieve aanbod. Voor de geestelijke ontspanning verwijs ik naar de 2 grootste musea in Heuvelland . De evolutie in de overnachtingsmogelijkheden wordt ook even kort besproken want dat kan ons een betere kijk geven op de toeristische recreatie.

Naast de musea en de zachte recreatie heb je natuurlijk ook nog het oorlogstoerisme als “publiekstrekker”. Het oorlogstoerisme bespreek ik niet maar ik verwijs er wel even naar. Recent werden er namelijk enkele nieuwe sites geopend en die oefenen ongetwijfeld ook invloed uit op bezoekerscijfers in Heuvelland.

In hoofdstuk 1 geef ik een algemene voorstelling van Heuvelland.

In hoofdstuk 2 bespreek ik enkele beleidspunten op het gebied van zachte recreatie. Ook toon ik aan dat er inspanningen worden geleverd om Heuvelland toeristisch beter uit te baten.

De verschillende mogelijkheden voor zachte recreatie in Heuvelland komen aan bod in hoofdstuk 3. De evoluties van de laatste jaren in de verschillende soorten zachte recreatie worden – waar mogelijk – verduidelijkt aan de hand van cijfergegevens. Hier ga ik ook na of enkele van de vooropgestelde beleidslijnen van het “Strategisch Beleidsplan Toerisme en Recreatie voor de Westhoek”¹ in Heuvelland verwezenlijkt zijn. Nog in 2006 wordt er een nieuw Strategisch Beleidsplan Toerisme en Recreatie voor de Westhoek opgesteld. Naast de

¹ Bron: http://www.westtoer.be/uploadedFiles/Westhoek%20beleidsplan_lagereso.pdf -beleidsplan 1999

beleidslijnen laat hoofdstuk 3 het resultaat zien van 2 enquêtes die ik heb afgenomen op 2 evenementen rond zachte recreatie.

De routes die geschikt zijn voor zachte recreatie worden ook nog door de gemotoriseerde recreatie gebruikt. Hoofdstuk 4 belicht dit actueel onderwerp. De gemotoriseerde recreatie verstoort namelijk soms de toeristische troef “rust” in Heuvelland.

Hoofdstuk 5 toont de evolutie van de 2 grootste musea in Heuvelland.

Een stijging van het recreatieaanbod in Heuvelland kan een toename van toeristen met zich meebrengen. Dat betekent hoogstwaarschijnlijk dat ook het aantal verblijfsmogelijkheden uitbreidt. De evolutie van de overnachtingsmogelijkheden wordt beperkt besproken in hoofdstuk 6, die kan ons een eventuele marktverschuiving tonen. De cijfers van het NIS leiden tot enkele algemene conclusies.

Heuvelland is opgenomen in enkele wandel- en fietsarrangementen in de Vlaanderen Vakantielandbrochure. Enkele van die arrangementen worden in hoofdstuk 7 besproken.

Hoofdstuk 8 brengt aan het licht hoe Heuvelland promotie voert en inspanningen die Heuvelland levert op promotioneel gebied. Ook geef ik meer uitleg rond enkele samenwerkingsverbanden in Heuvelland.

Enkele toekomstplannen en ideeën worden in hoofdstuk 9 toegelicht.

In het laatste hoofdstuk kom ik tot een algemeen besluit.

1 Algemeen

1.1 Situering

De gemeente Heuvelland ligt in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen. De provincie is dan weer onderverdeeld in 4 regio's: de Leiestreek, het Brugse Ommeland, de Kust en de Westhoek. Heuvelland maakt deel uit van de regio Westhoek. De gemeente Heuvelland is ontstaan op 1 januari 1977 door samenvoeging van de gemeenten: Dranouter, Kemmel, Loker, Nieuwkerke, Westouter, Wijtschate, Wulvergem en het gehucht De Klijte (vroeger deel van Reningelst). Heuvelland ontleent zijn naam aan de heuvels of “bergen” in de gemeente.

Ten noorden van Heuvelland situeren zich de steden Ieper en Poperinge. In het zuidoosten grenst Heuvelland aan de stad Mese en de Waalse gemeenten Ploegsteert en Komen-Waasten. In het westen grenst de gemeente aan de stad Bailleul in Frankrijk.

1.2 Kaarten

1.2.1 Kaart van West-Vlaanderen

¹Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Heuvelland_\(Belgi%C3%AB\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Heuvelland_(Belgi%C3%AB))

1.2.2 Kaart van de Westhoek

1

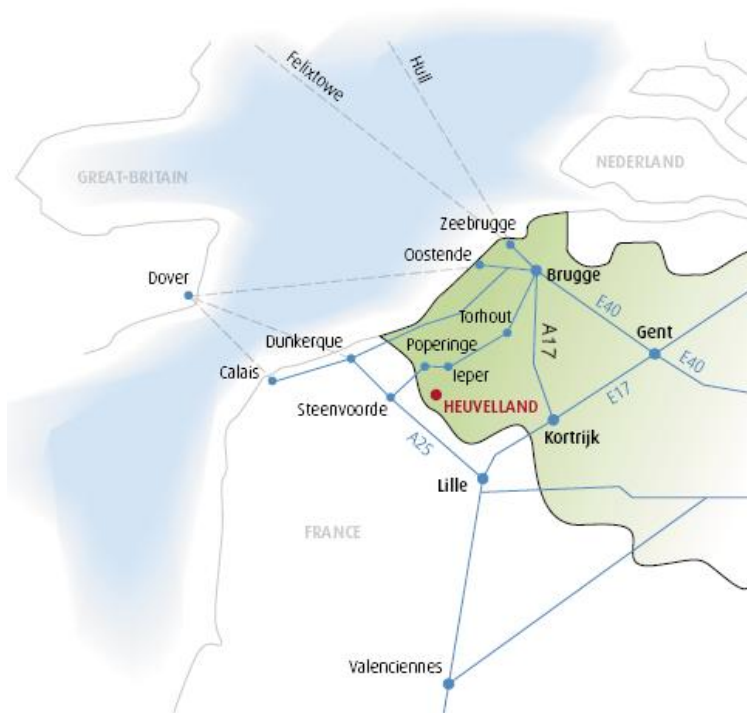
1.2.3 Kaart van Heuvelland²

¹ Bron: http://www.westtoer.be/uploadedImages/kaartje_westhoek.gif

² Bron: www.heuvelland.be

1.3 **Bereikbaarheid**

1

Met de auto vanuit Brussel

Met de auto vanuit Brussel is Kemmel (Heuvelland) het gemakkelijkst bereikbaar via de E17 tot Kortrijk. In Kortrijk neem je de E403 richting Brugge, om dan onmiddellijk terug de afrit A19 Ieper/Menen te nemen. Deze volg je tot afrit 4 Heuvelland/Ieper centrum. Vanaf hier hou je de richting Heuvelland/Kemmel aan. De reistijd van Brussel naar Kemmel is ongeveer 1u en 30 minuten.

Met de trein vanuit Brussel

In Brussel neem je de trein naar Ieper-Poperinge. Er vertrekken op geregelde tijdstippen treinen. In Ieper neem je de belbus “Ieper-Zuid” en stap je af op de Dries in Kemmel. Bestel voor je vertrek je belbus op 078/15 11 15. Reistijd: 1u45 minuten.

1.4 **Landschap**

Heuvelland heeft de naam “West-Vlaamse Heuvels” zeker niet gestolen. Kemmelberg, Scherpenberg, Rodeberg en Zwarteberg zijn een zegen voor de actieve recreatie. De West-Vlaamse Heuvels strekken zich uit tot in Noord-Frankrijk en worden daar “Monts de Flandre” genoemd.

¹ Bron: Brochure van Heuvelland 2006, PDF-versie ontvangen van VANDELANOTTE,J., Diensthoofd Toerisme Heuvelland

2 Enkele beleidspunten rond recreatief toerisme

2.1 Algemeen

Het provinciebestuur van West-Vlaanderen en Toerisme Vlaanderen ondersteunen de toeristische basisinfrastructuur van Heuvelland. Ze investeerden voor zachte recreatie onder andere mee in het wandelroutenetwerk, de Geuzenwandelroute en de vernieuwde Kemmelbergwandelroute.

Natuurlijk werd niet enkel de uitbouw van de routes voor zachte recreatie gesubsidieerd. Het Folk Experience Museum mocht bijvoorbeeld een belangrijke cultuurtoerismesubsidie in ontvangst nemen. De logiesector werd bijvoorbeeld ondersteund door een omvangrijke investering in De Lork (jeugdverblijfcentrum). Hiernaast werden er nog tal van andere projecten ondersteund.

In het beleidsplan van de gemeente Heuvelland, legislatuur 2001 – 2006¹, staat in het onderdeel toerisme niks specifiek vermeld over recreatie. Wel staat er te lezen:

“Heuvelland heeft heel wat toeristische troeven. Het gemeentebestuur wil deze troeven op een zo optimaal mogelijke manier uitspelen. Toch mag dit niet ten koste gaan van het unieke landschap. Vandaar de bestendinging van de samenwerking met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels.”

2.2 Dorpsonthaalpunten (DOP's) in Heuvelland

“Een DOP biedt de bezoeker toeristische basisinformatie en is een eerstelijnsinfopunt, een onbemande antenne van de toeristische dienst”.² Naast de toeristische dienst in Kemmel wil de gemeente informatiepunten zo centraal mogelijk plaatsen in het dorp. Op een DOP staan borden met toeristische informatie van de gemeente en concreet van het dorp waar u zich bevindt. Naast een kaart van de gemeente vindt u in Westouter bijvoorbeeld een plan van het Tweebergenpad.

Kemmel is het centrale informatiepunt met de toeristische dienst. Om de toerist een verplaatsing naar Kemmel te besparen, besliste de gemeente om in ieder dorp een informatiepunt voor de toerist te bouwen. Naast een informatiepunt wordt er in sommige dorpen, waar mogelijk, ook een ontmoetingsplaats voorzien. Westouter is daar een mooi voorbeeld van met zijn speelplein, omnisportplein, kampvuurplaats, picknickplaats,....³

Het creëren van de dorpsonthaalpunten is een initiatief van Heuvelland in samenwerking met de Westhoek. Zo is Heuvelland de eerste gemeente in West-Vlaanderen die op doorgedreven wijze dorpsonthaalpunten (DOP's) aanlegt.⁴ Over enkele jaren moet elk van de acht dorpen van Heuvelland zijn DOP hebben. In Westouter, Wulvergem en Loker zijn de dorpsonthaalpunten al in gebruik. In Dranouter zijn de werken aan de gang. In mei worden de informatieborden geplaatst.

¹Zie bijlage 1: Beleidsplan gemeente Heuvelland, legislatuur 2001 – 2006, onderdeel toerisme

² De heer Heens, B., burgemeester Heuvelland, Dorpsonthaalpunt voor Nieuwkerke, Het Nieuwsblad, editie Oostende-Westhoek, donderdag 5 januari 2006, blz.17

³ Zie bijlage 2: Foto Dorpsonthaalpunt Westouter

⁴ De heer Vandewynckel, G., schepen voor Toerisme, voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer

2.3 **Gemeente Heuvelland trekt de kaart van zachte recreatie**

De gemeente Heuvelland wil zich profileren als het mekka voor wandelaars en fietsers. Daarom trok het gemeentebestuur in 2003 de kaart van de zachte recreatie.¹ In 2003 was er veel overlast van de gemotoriseerde recreatie. Naast de terreinwagens, die toen nog de paden onveilig maakten, startten de Zonquaders ook met hun maandelijkse tocht. Om dit alles in goede banen te leiden, trof het gemeentebestuur enkele maatregelen. Onverharde paden die zijn stukgereden, worden afgesloten met paaltjes en zijn enkel nog te gebruiken door wandelaars. De paaltjes worden verwijderd als het pad helemaal hersteld is. Momenteel zijn er ongeveer 8 onverharde paden afgesloten die heraangelegd werden.²

2.4 **Vereniging voor Vreemdelingenverkeer**

In de Dienst voor Toerisme in Heuvelland werken momenteel een diensthoofd en een administratief bediende. Boven die 2 medewerkers staat de voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer. In april vond een examen voor toerismedeskundige en administratief bediende voor de Dienst voor Toerisme in Heuvelland plaats. De huidige medewerkers namen ook deel aan het examen. De toerismemedewerkers krijgen hierdoor een nieuw statuut. De eventueel nieuwe toerismemedewerkers zal gevraagd worden Heuvelland toeristisch door te lichten om dan tot actie over te gaan. In de loop van mei worden de toerismedeskundige en administratief bediende bekendgemaakt.

2.5 **Besluit**

De DOP's zijn een heel goed initiatief, hopelijk worden die allemaal vlug geplaatst. Toerisme Vlaanderen heeft inspanningen geleverd voor Heuvelland, zodus mag Heuvelland ook inspanningen leveren.

In 2003 werd er een eerste maatregel getroffen om het unieke landschap te bewaren door het tijdelijk afsluiten van stukgereden paden. Maar blijkt die ingreep in 2006 nog doeltreffend? Als de gemeente de kaart trekt van de zachte recreatie, hoe rijmt dat dan met de quadsport? Kiezen voor zachte recreatie en quads blijven toelaten, gaat niet echt samen. Indien Heuvelland een paradijs wil zijn voor de zachte recreant dan vrees ik dat er nog strengere maatregelen zullen moeten volgen.

¹ Bron: "Quads niet langer welkom?", De Krant van West-Vlaanderen, Het Wekelijks Nieuws, 17 februari 2006, blz. 28

² De heer Vandewynckel, G., schepen voor toerisme, voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer

3 Toeristisch en zacht recreatief aanbod

3.1 Algemeen

Wandelen & fietsen zijn de populairste vormen van actieve recreatie en vormen de ideale manier om een streek te verkennen. Door het unieke landschap zijn wandelen en fietsen in Heuvelland enorm populair.

Heuvelland is een prachtige streek om te fietsen. Je vindt hier dan ook enkele interessante fietsroutes. Sommige fietsroutes zijn volledig uitgetekend in Heuvelland, andere dwarsen Heuvelland.

3.2 Wandelen

3.2.1 Aanbod van wandelroutes

Beleidsplan 1999

In het “Strategisch Beleidsplan Toerisme en Recreatie voor de Westhoek”¹ staan enkele beleidslijnen voor wandelroutes vooropgesteld voor de West-Vlaamse Heuvels.² Een van die beleidslijnen is dat het aanbod van kwalitatief hoogwaardige provinciale wandelroutes verder uitgebreid moest worden. Daarnaast is ook een uitbouw in 2^e lijn van het wandelaanbod nodig in gebieden met een grote variatie op het vlak van wandelmogelijkheden.

Een gerichte inventarisatie van kerk- en buurtwegels in functie van de creatie van routes is volgens het beleidsplan onder andere voor de West-Vlaamse Heuvels – zuidelijke Westhoek prioritair.³

Provinciale wandelroutes in Heuvelland

Een provinciale wandelroute moet voor 40 à 50 procent over onverharde paden leiden. Een wandelroute is in vergelijking met een wandelpad bewegwijzerd en loopt in circuitvorm. Om een provinciale wandelroute te krijgen in een gemeente dient de gemeente een aanvraag in te dienen.⁴ Eens een wandelpad een wandelroute wordt, is dit een “kwaliteitslabel” dat in een goed onderhouden “circuit” voorziet. De provinciale wandelroutes bestaan al een 10-tal jaar.

De volgende tabel toont of er nieuwe wandelroutes zijn in Heuvelland sinds 1999 of als de bestaande routes enkel van naam zijn gewijzigd. De Provinciale wandelroutes zijn bewegwijzerd met zeshoekige bordjes op houten palen.

¹ Bron: http://www.westtoer.be/uploadedFiles/Westhoek%20beleidsplan_lagereso.pdf

² ibidem blz. 135

³ ibidem blz. 188

⁴ De heer Martin, J., regiocoördinator Westhoek

Heuvellandbrochure 1999	Heuvellandbrochure 2005	Naamswijziging of Nieuw in brochure, aangepast?
Tweebergenpad 7,2 km (Westouter)	Tweebergenwandelroute 7,2 km	Naamswijziging sinds 2005
Kemmelbergpad 9,1 km	Kemmelbergwandelroute 9,4 km	Naamswijziging sinds 2005, 0,3 km verlengd
	Geuzenwandelroute 9,6 km (Nieuwkerke)	Nieuw sinds 2005
	Wandelnetwerk Heuvelland 100 km ¹	Nieuw sinds 2004

Het aanbod van kwalitatief hoogwaardige, provinciale wandelroutes is zowaar verdubbeld in vergelijking met 1999. Ook werden de 2 bestaande provinciale wandelroutes aangepast en met het wandelnetwerk is het aanbod zeker uitgebreid. De beleidslijn “dat het aanbod van kwalitatief hoogwaardige provinciale wandelroutes verder uitgebreid moest worden”, is dus zeker met succes volbracht.

Prioritair in het beleidsplan is een gerichte inventarisatie van kerk- en buurtwegels in functie van de creatie van routes voor de West-Vlaamse Heuvels – Zuidelijke Westhoek. Er vond een gerichte inventarisatie van kerk- en buurtwegels plaats en die inventarisatie werd gebruikt om het wandelnetwerk mee samen te stellen. De inventarisatie is dus geslaagd.

De nieuwe Geuzenwandelroute is een wandeling in circuitvorm langs oude veldwegen die speciaal voor die wandelroute in ere zijn hersteld. Natuurlijk werden de veldwegen niet door het midden van het veld aangelegd maar werden ze verplaatst naar de zijkant van het akker. De veldwegen hebben een breedte van ongeveer 1 meter.²

Het wandelnetwerk

In juli 2004 werd in Heuvelland het nieuwe wandelnetwerk voorgesteld door Westtoer. Het wandelnetwerk was een nieuw concept voor West-Vlaanderen. Daarom volgt een extra woordje uitleg waarom het wandelnetwerk juist werd uitgewerkt in Heuvelland.

Het prachtige landschap, de rust en veel wandelroutes die dicht bij elkaar liggen, maakten van Heuvelland de ideale streek om een wandelnetwerk te creëren in West-Vlaanderen. Een wandelnetwerk is een geheel van wandelpaden die in beide richtingen bewegwijzerd worden via een handig knooppuntensysteem met nummers. De knooppunten zijn plaatsen waar de trajecten elkaar kruisen. De wandelaar kan aan een knooppunt zelf zijn verdere tocht uitstippelen. Een netwerkkaart biedt een overzicht van het volledige aanbod in de streek.³

Het netwerk bestrijkt het grensoverschrijdende grondgebied van de gemeente Heuvelland en de gemeente Sint-Jans Cappel in Frankrijk.

¹ Bron: http://www.westtoer.be/routes_ektid343.aspx

² De heer Vandewynckel, G., Voorzitter Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, Schepen van Toerisme

³ Bron: Persbericht Westtoer: Uitstekend rapport voor nieuw wandelnetwerk in het Heuvelland, 24 januari 2005

Uit een enquête van Westtoer, uitgevoerd bij 447 wandelaars in de zomer van 2004, was er grote tevredenheid af te leiden. Hierbij benadrukt Stefaan Gheysen, directeur productontwikkeling, dat de succesvolle enquêteresultaten vooral zijn behaald doordat het sterke concept werd toegepast op het unieke Heuvellandse landschap.¹

Grote Routepaden (GR-paden)²

GR-paden zijn geen gewone wandelpaden. De meeste andere wandelpaden strekken zich uit over een beperkte afstand en zijn gericht op plaatselijke recreatie. Grote Routepaden zijn bewegwijzerde wandelpaden over lange afstand. Zij doorkruisen meestal een hele streek of zelfs een land. Sommige rondwegen blijven binnen een bepaalde regio, waarvan zij zowat alle aspecten aan de wandelaar tonen. De paden zijn bewegwijzerd door een witte en een rode streep op bestaande palen, zoals op een elektriciteitspaal.

De GR 5 A blijft in Vlaanderen en is met 560 km één van de langste paden in kringvorm uit het net der Europese lange afstandswandelwegen. Het wandelpad doorkruist onder andere Kemmel, Oostende en Antwerpen.

De "Vlaanderenroute" GR 128 is een bewegwijzerd wandelpad dwars door Vlaanderen, van Wissant (Pas-de-Calais) naar Aken. De Vlaanderenroute doorkruist eveneens Kemmel. De totale lengte van de route bedraagt ongeveer 700 km.

"Wandelingen in Heuvelland"

De folders van de 8 wandelingen worden nu nog aangeboden in een pakketje "8 wandelingen in Heuvelland". In de nieuwe brochure staat geen enkele van de 8 routes meer vermeld omdat ze de wandelfolders niet meer zullen aanbieden wanneer de voorraad op is. De themawandelingen staan namelijk ook uitgestippeld op het wandelnetwerk.

De 8 themawandelingen zijn: Flankrijk, De Geuzen Achterna, Kraters en Mijnen, Tussen Berg en Dal, Borellepad, Brabant: Tussen België en Frankrijk, Weiden als wiegende zeeën en de Frontieren. Hiervoor waren er ook nog enkele andere themawandelingen zoals Schomminkelen, Op de rug van de Walvis, Heerlijk en Schomminkelen.

Landschapswandelingen

Landschapswandelingen zijn niet bewegwijzerd.

Broekelzenpad

Het Broekelzenpad loopt onder andere door het natuurreservaat De Broekelzen. Het pad die in 2002 officieel werd ingewandeld, is niet bewegwijzerd. In het reservaat vergemakkelijken groene pijltjes de doortocht. Het is een realisatie van het Natuurfonds Westland v.z.w in samenwerking met Natuurpunt en kadert in de actie "Natuur voor Iedereen".

¹ Bron: Persbericht Westtoer: Uitstekend rapport voor nieuw wandelnetwerk in het Heuvelland, 24 januari 2005

² Bron: <http://www.groteroutepaden.be/grlf/winkel/index.htm>

Yourcenarpad¹

Het Yourcenarpad is een landschapswandeling van ongeveer 8 km. Het is een themawandeling die werd uitgewerkt door het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels in samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen, het Departement du Nord en de stichting Marguerite Yourcenar. Het pad van 8 km maakt een lus in het Parc Départemental Marguerite Yourcenar en loopt naar en door de natuurgebieden De Douvevallei en De Broekelzen in Westouter. De wandelaar stapt zowel in Frankrijk als in België. Het pad werd ingewandeld in de lente van 2003 in het kader van de viering van de 100ste verjaardag van de geboorte van Marguerite Yourcenar (Franse schrijfster die vaak op de Zwarteberg verbleef).

Tweebergenpad

De provinciale wandelroute “Tweebergenpad” is ook een landschapswandeling.

3.2.2 Wandeltochten

3.2.2.1 Algemeen

In Heuvelland worden veel wandeltochten georganiseerd vooral door de Heuvellandstappers. Ook andere clubs zoals bijvoorbeeld de Westhoekstappers Vlamertinge organiseren tochten of stippelen een deel van hun tocht uit in Heuvelland. Onlangs werd in Heuvelland een nieuwe wandelclub “De nieuwe vrienden gevangenis Ieper” opgericht. Die club heeft zetel in camping Ypra.

3.2.2.2 Tochten georganiseerd door de Heuvellandstappers

Om deel te nemen aan een wandeltocht van de Heuvellandstappers (en van andere wandelclubs van Aktivia²) betalen leden van een wandelclub 1,10 € en niet-leden 1,50 €. In die prijs is een verzekering inbegrepen.

Ongeveer 1/6 van de leden komt uit Heuvelland. Het paradepaardje van de Heuvellandstappers is de grensoverschrijdende wandeltocht de Elfbergentocht. Het is één van de zwaarste tochten uit de Wandelliga door de opeenvolging van hellingen en is voor ongeveer 50% onverhard. Dit jaar is die “kuitenbijter” aan zijn 20e editie toe.

De organisatoren van de wandeltochten zijn wat ze zelf noemen “onverharde padenlovers”.

¹ Bron: “Wandelbrochure” van Het Yourcenarpad

² Aktivia (vroeger de Vlaamse Wandel en Jogging Liga) is een officiële sportfederatie die meer dan 250 wandelverenigingen in Vlaanderen groepeerst, hierbij zijn meer dan 35.000 aangesloten leden. www.aktivia.be

Aantal deelnemers aan 6 wandeltochten van de Heuvelandstappers

Enkele wandelingen die al sinds 2001 trouw op de wandelkalender voorkomen, werden geselecteerd. In totaal gaat het over 6 wandelingen. Soms komen wel naamsveranderingen voor zoals de Sinksentocht vanuit Wijtschate die sinds 2004 de Kratertocht genoemd wordt en de tocht vanuit De Klijte die sinds 2004 de Panoramatocht heet. Ook varieerde de datum soms licht, maar nooit van periode.

	2001	2002	2003	2004	2005
Geuzentocht vanuit Nieuwkerke 2 ^{de} zondag van januari	2.085	1.863	1.830	967	1.607
Kemmelbergtocht 1 ^e zondag van april	3.607	2.822	2.653	2.009	2.406
Tocht vanuit Wijtschate juni (in 2002: 19 mei)	1.127	1.117	742	1.053	1.024
Festivaltocht Dranouter laatste zondag van juli	1.286	811	986	1.080	991
Elfbergentocht te Westouter 3 ^{de} zaterdag van september	1.399	1.460	1.317	1.302	837
Tocht vanuit De Klijte 1 ^{ste} zondag november (sinds 2004 Panoramatocht)	1.617	1.271	1.246	1.402	1.266
Totaal aantal deelnemers	9.504	8.073	7.528	6.411	6865

We zien duidelijk dat het aantal deelnemers van 2001 tot 2004 daalde. De verklaring hiervoor is volgens de heer Wydhooge² de toenemende concurrentie van wandeltochten op dezelfde data. Soms vallen andere wandeltochten door de kalenderbepaling op dezelfde data als de wandeltochten van de Heuvelandstappers.

De opmerkelijk lage deelnemersaantallen aan de Elfbergentocht in 2005, de tocht te Wijtschate in 2003 en de Geuzentocht in 2004 in vergelijking met 2002 is te verklaren door slechte weersomstandigheden tijdens die edities. Het weer speelt steeds een belangrijke rol in de opkomst voor de wandeltochten.

Van de tochten die de Heuvelandstappers organiseren, is de Kemmelbergtocht de populairste. De Kemmelberg geniet immers in heel Vlaanderen een grote bekendheid, onder andere door de wielervedstrijd Gent-Wevelgem. Ook staat de wandeling in het klassement van de wisselbeker. Dit is een beschermde tocht die deel uitmaakt van de AKTIVIA interclubcompetitie³, waarmee een beker de hoofdprijs is. De wandelaars verdienen punten voor hun club als ze deelnemen aan een Wisselbekertocht. Wisselbekerpunten zijn voor een wandelclub belangrijk. Ze bepalen de slagkracht van de club en zijn noodzakelijk om het volgende jaar een Wisselbeker te kunnen organiseren.

Helaas zegt de heer Wydhooge dat de ligging van Heuveland niet ideaal is. Met het openbaar vervoer ter plaatse raken is zeer moeilijk. De reputatie van de

¹ Bron: <http://www.heuvelandstappers.be/>

² De heer Wydhooge, G., secretaris van de Heuvelandstappers

³ Bron: <http://www.aktivia.be/aansluiten/aansluiting.htm>

Heuvellandstappers, “liefhebbers van onverharde paden”, speelt ook in hun nadeel waardoor heel wat gelegenheidswandelaars afhaken.

Doelstelling Heuvellandstappers

Met Nieuwkerke, Kemmel, Wijtschate, Dranouter, Westouter, De Klijte en vanaf 2006 ook Wulvergem wordt er vanuit 7 van de 8 Heuvellandse dorpen een wandeltocht georganiseerd. De tochten doen ook het 8ste dorp Loker aan want één van de doelstellingen van de Heuvellandstappers is de wandelaar tot het kleinste Heuvellandse hoekje te brengen. Zo willen de organisatoren de wandelaar verleiden om terug te keren naar Heuvelland.

Bijdrage Heuvellandstappers aan het toerisme en de plaatselijke economie

Op de Kemmelbergtocht mochten de Heuvellandstappers in 2006 hun 100.000ste deelnemer verwelkomen sinds de start in 1979. Van dit grote aantal deelnemers wordt verondersteld dat toch zeker 10 procent terugkomt naar en overnacht in Heuvelland. De secretaris van de Heuvellandstappers weet uit ervaring dat een aantal van de deelnemers hier een overnachting boekt voor de wandeltocht. Zo kunnen ze vroeg starten aan de wandeltocht.

Sinds de start in 1979 bevoorraden de organisatoren zich qua eten en drank bij de plaatselijke handelaars. Hoewel in nabije steden zoals Ieper & Poperinge grootwarenhuizen liggen, kiezen ze ervoor om hun steentje bij te dragen tot de plaatselijke economie. Ook vele horecazaken halen een hogere omzet tijdens en na een wandeltocht. Dat betekent dat de Heuvellandstappers bijdragen tot de promotie van het toerisme en dat ze de plaatselijke economie in Heuvelland ondersteunen.

Bijdrage aan het wandelnetwerk

De heer Wydhooge kreeg een vermelding op de kaart van het wandelnetwerk in Heuvelland. In 2000 inventariseerde hij namelijk de onverharde paden in Heuvelland. Die inventarisatie gebeurde aan de hand van een oude atlas van de buurtwegen. Hierdoor kwamen veel onverharde paden aan het licht die voordien niet gekend waren en niet meer werden gebruikt in wandelkaarten. Met het resultaat stapte hij naar de Dienst voor Toerisme en het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels. Later bleek dat de samenstellers van het wandelnetwerk in Heuvelland gebruik maakten van die inventarisatie. Johan Vandelanotte, Diensthoofd Toerisme, bevestigde dat.

Toekomst

De secretaris van de Heuvellandstappers hoopt dat de provincie het wandelnetwerk in Heuvelland nog zal uitbreiden want enkele dorpen in Heuvelland zijn niet in het netwerk opgenomen. Hij wenst ook dat het wandelnetwerk in de toekomst nog meer grensoverschrijdend wordt. Nu is alleen de Franse gemeente Sint-Jans Cappel in het wandelnetwerk opgenomen.¹

¹ De heer Wydhooge, G., secretaris van de Heuvellandstappers

3.2.2.3 *Bekendheid wandelnetwerk onder deelnemers wandeltochten*

Via een enquête¹ wilde ik te weten komen of de fervente wandelaar die aangesloten is bij een wandelclub en die iedere week deelneemt aan een tocht ook interesse heeft in een wandelnetwerk. Voor het afnemen van de enquête, vertelden enkele fervente wandelaars dat een wandelaar die elke week aan wandeltochten deelneemt, geen interesse zou hebben in een wandelnetwerk.

Op zondag 2 april 2006 ondervroegen Liesbeth Soen, Maria Bortier en ik via een steekproef een 100-tal deelnemers aan de Kemmelbergtocht. De enquête was anoniem, om de deelnamedrempel laag te houden. Om extra randinformatie te verkrijgen, ondervroegen wij de deelnemers zelf. Ik koos om de steekproef tussen 10u en 13u30 te laten plaatsvinden omdat dan vooral de fervente wandelaars aanwezig zijn. De enquête werd gehouden in de zaal waar de inschrijvingen plaatsvonden en waar ook de laatste controlepost was. Door de regen haakten veel occasionele wandelaars 's morgens af.

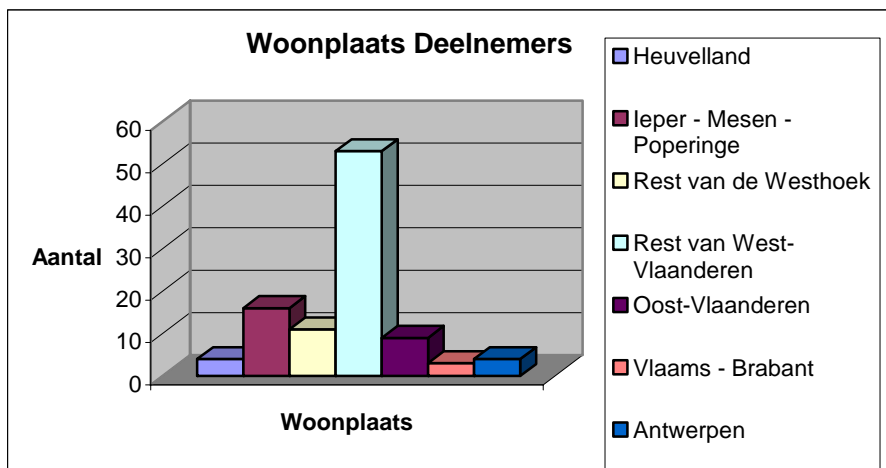
Voor de eerste maal werden ook wandelnetwerkkarten te koop aangeboden. Die werden verkocht zonder extra promotiemateriaal in de zaal en er werd verwacht dat vooral de occasionele wandelaars die zouden kopen.

¹ Zie bijlage 3: Enquête Kemmelbergtocht

Algemene vragen

Waar woont u?

Woonplaats	Aantal
Heuveland	4
Ieper - Mesen - Poperinge	16
Rest van de Westhoek	11
Rest van West-Vlaanderen	53
Oost-Vlaanderen	9
Vlaams - Brabant	3
Antwerpen	4
Totaal	100

Interessant om weten is dat enkele van de ondervraagden van Antwerpen en Vlaams-Brabant met hun wandelclub in een autocar kwamen.

De provincie Limburg komt niet voor in bovenstaande tabel omdat er bitter weinig Limburgers deelnamen aan de tocht. Redenen hiervoor kunnen zijn dat Heuveland te veraf is of omdat Limburg ook een prachtige heuvelstreek heeft.

Bent u lid van een wandelclub?

Woonplaats	Aantal Ja	Totaal aantal ondervraagden
Heuvelland	4	4
Ieper - Mesen - Poperinge	16	16
Rest van de Westhoek	11	11
Rest van West-Vlaanderen	48	53
Oost-Vlaanderen	8	9
Vlaams - Brabant	3	3
Antwerpen	4	4
Totaal	94	100

Uit deze cijfers blijkt dat de meeste wandelaars, van een wandelclub, hun tocht 's morgens vroeg aanvatten.

Logeert u speciaal voor de wandeltocht in Heuvelland?

Woonplaats	Aantal Ja
Rest van West-Vlaanderen	
Oost-Vlaanderen	
Vlaams - Brabant	
Antwerpen	1
Totaal	1

Met bovenstaande vraag en veel geluk bleek één van de ondervraagden van de 100 geënquêteerden met haar echtgenoot in Westouter te overnachten speciaal voor de wandeling. Een andere deelnemer uit Vlaams Brabant overnachtte in Nieuwpoort omwille van de wandeltocht. Hieruit kan worden afgeleid dat er op een totaal van 1670 deelnemers aan de Kemmelbergtocht, nog wandelaars zijn die speciaal voor de wandeltocht in Heuvelland verblijven.

Vragen in verband met het wandelnetwerk

Hebt u al gehoord van het wandelnetwerk (knooppuntennetwerk) in Heuvelland?

Woonplaats	Aantal Ja	Totaal aantal ondervraagden
Heuvelland	3	4
Ieper - Mesen – Poperinge	6	16
Rest van de Westhoek	3	11
Rest van West-Vlaanderen	23	53
Oost-Vlaanderen	2	9
Vlaams – Brabant	1	3
Antwerpen	1	4
Totaal	39	100

Slechts 39 op de 100 ondervraagden hoorden eerder al over het wandelnetwerk. 6 van de 16 inwoners van de buurgemeenten kenden het wandelnetwerk. Velen merkten op – na kennis te maken met het principe van het netwerk - dat ze de paaltjes hadden opgemerkt tijdens de wandeltocht. Vele van de ondervraagden die het wandelnetwerk niet kenden, vermeldden dat ze het fietsnetwerk wel kenden.

Bezit de wandelaar die al over het wandelnetwerk heeft gehoord de wandelnetwerkkkaart?

Woonplaats	Aantal wandelaars dat de wandelnetwerkkkaart bezit.	Totaal aantal dat het wandelnetwerk kent.
Heuvelland	3	3
Ieper - Mesen – Poperinge	1	6
Rest van de Westhoek	1	3
Rest van West-Vlaanderen	5	23
Oost-Vlaanderen		2
Vlaams – Brabant	1	1
Antwerpen		1
Totaal	11	39

De 11 deelnemers die de wandelnetwerkkkaart kennen, zijn lid van een wandelclub. 4 van de 11 zijn lid van de Heuvellandstappers en zijn peter of meter van een deel van het netwerk.

Ook een inwoner van Brussel had de kaart van het wandelnetwerk. Hij kocht die bij de Dienst voor Toerisme in Heuvelland. Een inwoner van Kuurne had zijn wandelnetwerkkkaart gekocht bij de Dienst voor Toerisme in Kortrijk.

Ongeveer 10 procent van de deelnemers van de Kemmelbergtocht zou dus, op de resultaten van de enquête afgaande, de wandelnetwerkkkaart bezitten. Rekening houdend met het recentelijk opgestarte wandelnetwerk, is dit al een mooi cijfer.

Indien u nu voor de eerste maal over het wandelnetwerk hoort praten, zou u terug komen om het wandelnetwerk te verkennen?

Woonplaats	Aantal Ja	Aantal leden van een wandelclub
Heuvelland		4
Ieper - Mesen - Poperinge	6	16
Rest van de Westhoek	1	11
Rest van West-Vlaanderen	20	48
Oost-Vlaanderen	3	8
Vlaams - Brabant	1	3
Antwerpen	2	4
Totaal	33	94

De bewering dat leden van een wandelclub geen interesse hebben in het wandelnetwerk, wordt met die cijfers duidelijk tegengesproken. Bijna 1/3 van de ondervraagden wil terugkomen voor het wandelnetwerk. Enkel vroe gen ook waar ze die kaart konden verkrijgen.

Zoals al vermeld, werden op de Kemmelbergtocht voor de eerste maal wandelnetwerkkkaarten verkocht. Die kaarten werden aangeboden samen met andere “items” van de stand, maar helaas zonder extra poster, flyer,... om het aanbod bekend te maken. De Heuvellandstappers hebben uit eigen initiatief bij Westtoer 50 wandelnetwerkkkaarten gekocht om, mits kleine winst, te verkopen. Er was jammer genoeg geen promotiemateriaal beschikbaar om de verkoop te stimuleren.

Rond 13u30 waren er nog maar 2 wandelnetwerkkkaarten verkocht. Op dinsdag 4 april hoorde ik dat er toch nog 8 wandelnetwerkkkaarten waren verkocht. Volgens de verantwoordelijke werden de kaarten vooral verkocht aan de occasionele wandelaars (niet lid van een wandelclub).

De secretaris meldde dat er voor de volgende tocht zeker voor het nodige promotiemateriaal wordt gezorgd.

Conclusie

Mits meer promotie rond de wandelnetwerkkkaarten stijgt het aantal geïnteresseerden in het wandelnetwerk. De Heuvellandstappers slagen er bij de volgende tocht wellicht in om via flyers en affiches over het wandelnetwerk meer netwerkkkaarten te verkopen.

3.2.2.4 *Wandeltochten met een thema*

Naast de wandelclubs zijn er ook privé-organisaties die wandelingen aanbieden. Heuvelland is een gemeente die geschikt is voor natuurwandelingen. Er worden dan ook vaak wandelingen in de natuurreservaten in Heuvelland georganiseerd.

3.2.3 Evenementen

3.2.3.1 *Algemeen*

Naast de grote wandeltochten zijn er enkele kleine “thematochten” die georganiseerd worden in Heuvelland. Die zijn eerder gericht op West-Vlamingen maar bereiken toch deelnemers van over de West-Vlaamse “grenzen”.

3.2.3.2 *Borelletocht*¹

In Dranouter werd in 1976 opnieuw met een verdwenen traditie aangeknoopt: Borelle². Het gebruik bestaat in het ontsteken van een vuur op de Waaienberg (een zijheuvel van de Monteberg) en het binnenbrengen van het vuur in het dorp. Dat oud Germaans gebruik was oorspronkelijk een feest ter ere van de vruchtbaarheid: vuur en rook verdreven de boze geesten en brachten voorspoed voor de gewassen, voor de dieren en voor de mensen.

De overgang van de winter naar de lente was - vroeger meer dan nu - een echte bevrijding: er was langer licht en eindelijk verdween de koude.

De Borellewandeling start om 17u op de dorpsplaats en gaat richting Monteberg. Bij elke halte wordt een stropop in brand gestoken, begeleid door de kreet “*Borelle, Borelle, steek het vier in d’helle*”. Iedereen die wil kan dan “een vuurwerkje” aansteken. Dat wil zeggen een gedichtje, een kort verhaaltje, een mopje of een liedje dat met de lente te maken heeft. Na een 5 km lange wandeling ontsteekt de Borellevuurmeester het Borellevuur op de Monteberg, een zijtop op de flank van de Kemmelberg. Daarna volgt een fakkeltocht richting dorp. Dit volksgebeuren is uitgegroeid tot een echt feest voor jong en oud.³

De regionale TV-zender WTV besteedt elk jaar aandacht aan de Borelletocht. Via WTV was de Borelletocht in 2006 zelfs een nieuwspuntje in het 13u journaal op VTM.⁴

Aantal deelnemers

Het aantal wandelaars is afhankelijk van het weer. In 2003 en 2005 was het prachtig weer, geen wind en uitzonderlijke temperaturen van 18 graden. Toen waren er 500 à 600 wandelaars. In 2004 was er stormweer: 6 graden, regen en rukwinden tot 100 km/uur. Toen

¹ Bron: <http://www.borelle.be/index.htm>

² Borelle zou voortkomen van “bralle”. Bralle is een bundel stro die men op een perse stak en daarna in brand, om aldus een fakkel te hebben.

³ Zelf deelgenomen aan de Borelletocht van 18 maart 2006

⁴ Zie bijlage 4: mail Gerard Gyselinck, medeorganisator Borelletocht

waren er ongeveer 70 deelnemers die koning winter wilden verjagen.¹ In 2006 werd het aantal deelnemers terug geschat op een 500-tal.

3.2.3.3 Halloweentocht

Sinds 3 jaar wordt een Halloweentocht op de Kemmelberg georganiseerd. Restaurant de Alverman organiseert dit allemaal zelf en de toneelkring van Kemmel voert de “toneeltjes” op. De deelnemers worden in groepen van 10 ingedeeld en krijgen een tochtbeschrijving. In 2005 kregen de deelnemers de opdracht om langs een parcours letters te zoeken waarmee een woord kon gevormd worden. Af en toe werden de deelnemers onderweg opgeschrikt door Halloweenfiguren. Als slot wordt er gefuifd.

Aantal deelnemers:

2003: +/- 160

2004: +/- 220

2005: 328

Na rondvraag bij een tiental groepen, bleken de meeste deelnemers uit Heuvelland en de omliggende gemeenten te zijn.

In 2004 & 2005 was het 2x slecht weer en toch was er telkens een grote opkomst. Er is dus een duidelijke evolutie merkbaar en hieruit kan worden afgeleid dat de toekomst voor dergelijke projecten er goed uit ziet.

3.2.3.4 Geuzentheater Nieuwkerke: De tocht van een dwaas

Dit jaar is de theaterwandeling rond het thema van de geuzen aan zijn tiende editie toe. De wandeling is ongeveer 4 km lang. Op 8 overdekte plaatsen wordt een verhaal van alle tijden gespeeld, met banden naar Nieuwkerke en de Westhoek. Vanaf de start tot het einde vergezelt een groep van een achttal spelers, zangers en muzikanten de wandelaars. De wandelingen vinden plaats het eerste weekend van juni.²

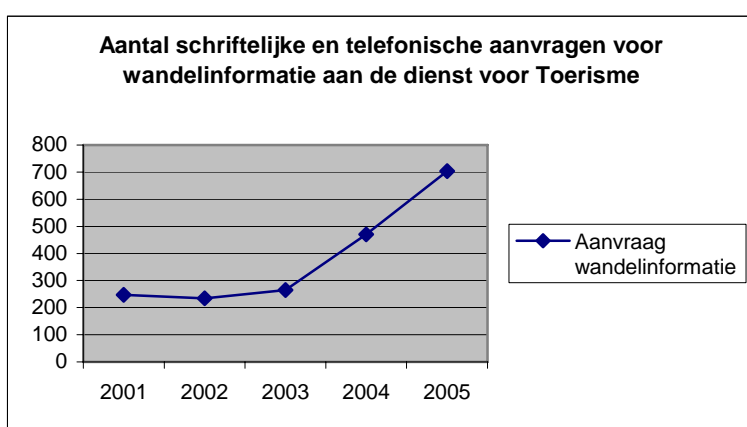
¹ Info verkregen van Gerald Gyselinck, organisator Borelletocht

² Bron: flyer geuzentheater Nieuwkerke: De tocht van een dwaas

3.2.4 Aantal schriftelijke en telefonische aanvragen voor wandelinformatie aan de Dienst voor Toerisme¹

In dit punt wordt de invloed gemeten van de voorstelling van het wandelnetwerk (2004) op het aantal aanvragen voor wandelinformatie.

Jaartal	Aanvragen wandelinformatie
2001	247
2002	234
2003	265
2004	470
2005	703

Sinds de voorstelling van het wandelnetwerk in 2004 is de aanvraag voor wandelinformatie bijna verdubbeld.

3.2.5 Besluit

De beleidslijnen aangaande de wandelroutes werden zeker opgevolgd. De frequente deelnemer aan wandeltochten heeft zeker interesse in het wandelnetwerk. Mits een goede “aanpak”, komt de wandelaar ook buiten de georganiseerde wandeltochten in Heuvelland wandelen. Dit komt zeker ten goede van het toerisme in Heuvelland.

Het aantal deelnemers aan de wandeltochten zat in een dalende trend sinds 2001 maar kende een heropflakking in 2005. De bekendheid van het wandelnetwerk kan onrechtstreeks ook het aantal deelnemers aan de wandeltochten beïnvloeden. Eens de wandelaars Heuvelland kennen door het wandelnetwerk, zal dit hen misschien verleiden om terug te komen om dan deel te nemen aan een wandeltocht.

¹ Bron: Dienst voor Toerisme

3.3 Fietsen

3.3.1 Aanbod van fietsroutes

Beleidsplan 1999

In het beleidsplan staat te lezen als beleidslijn voor de West-Vlaamse Heuvels dat er kortere alternatieven in het bestaande fietsrouteaanbod moeten gecreëerd worden.

Er werd vooropgesteld dat er een fietsbewegwijzering vanuit de kleine steden naar de fietsroutes moest aangelegd worden, meer bepaald vanuit Ieper en Poperinge.

Ook de creatie van thematische fietstochten was een beleidslijn.

Provinciale Fietsroutes¹

De routes hebben een lengte van 40 à 50 km maar meestal zijn er kortere alternatieven voorzien. Hierdoor kunnen ook gezinnen met kinderen of minder geoefende fietsers gebruik maken van de routes. Dit concept gaat terug tot eind de jaren '80.

Alle provinciale fietsroutes (op enkele uitzonderingen na) vormen een lusvormig traject. De fietser die de route of een verkorting ervan volgt, komt steeds op het vertrekpunt terug. De vertrekplaatsen zijn niet enkel indicatief: ze worden meestal gekozen in verband met de randinfrastructuur zoals eet- of drinkgelegenheden, toeristische informatie of parkeermogelijkheden.

Zeshoekige bordjes wijzen de weg doorheen het West-Vlaamse landschap.

Er start maar één provinciale fietsroute in Heuvelland en dat is de West-Vlaamse Bergenroute (lusvorm). De Schreverroute start in Reningelst en loopt dwars door Westouter.

Met de komst van het fietsnetwerk, verkiezen fietsers om zelf hun route uit te stippelen. Daarom zijn er ideeën om opnieuw themaroutes uit te werken op het fietsnetwerk.² Nieuwe provinciale fietsroutes komen er voorlopig niet.

Lange Afstandfietsroutes (LF-routes)^{3, 4}

De Vlaanderen Fietsroute heeft een lusvormig parcours dat ideaal is om Vlaanderen te verkennen.

De Vlaanderen Fietsroute biedt ruim 800 km verkeersveilige fietspaden die -op initiatief van Toerisme Vlaanderen - in 2 richtingen zijn bewegwijzerd met rechthoekige bordjes. De Vlaanderen Fietsroute is geen echte LF-route in de strikte zin. De route is samengesteld uit vier LF-trajecten waardoor een lange lus ontstaat.

Langs of dicht bij de LF-routes is een grote diversiteit aan overnachtingsmogelijkheden. Een goede combinatie met de LF-routes vormen de trekkershutten. In Heuvelland vind je die ook in camping Ypra en bij de Bosgeus.

¹ http://www.euroreizen.be/fietswandel/recrea/thema_wat.htm

² De heer Martin, J., regiocoördinator Westhoek

³ Bron: <http://www.westtoer.be/fietsen.aspx?id=69>

⁴ Bron: brochure van Heuvelland van 2005

Fietsnetwerk

Naar het voorbeeld van Limburg werd op 5 juni 2005 het fietsnetwerk Westhoek officieel geopend. In een fietsnetwerk rijdt de fietser van knooppunt naar knooppunt en op elk kruispunt kiest hij een eigen fietstraject aan de hand van een netwerkkaart. Er is een noordelijke en een zuidelijke kaart die samen het fietsnetwerk Westhoek vormen. In heel de Westhoek werden in minder dan een jaar tijd al meer dan 40.000 kaarten verkocht van het fietsnetwerk.¹

Historische fietstocht

De Fietstocht van Bosgeuzen tot Beeldenstorm staat niet meer vermeld in de brochure en op de website. Dit heeft waarschijnlijk dezelfde reden als het verdwijnen van de “wandelingen in Heuvelland” in 3.2.1. Namelijk dat de historische fietsroute zich op het fietsnetwerk bevindt en nu dat de infobrochures over die fietstocht op zijn, dat hij niet meer aangeboden wordt.

¹ De heer Martin, J., regiocoördinator Westhoek

3.3.3 Evenementen

De Belcanto-Classic¹

Op de laatste maandag van de zomervakantie wordt in Westouter sinds 1995 de wielervedstrijd voor wielertoeristen “De Belcanto-Classic” georganiseerd. Telkens worden er 7 rondes van 8,2 km gereden op een verkeersvrije omloop in Westouter en Reningelst. De eerste 2 rondes rijden de renners achter moto’s en de wielertoeristen van Westouter. Zo haalt de 1^e de laatste niet in over 7 rondes.

Wat begon als een weddenschap tussen Guido Belcanto en een aantal inwoners van Westouter, is uitgegroeid tot een wielervedstrijd voor liefhebbers met vorig jaar 431 deelnemers.

Het aantal deelnemers sinds 1998²

Jaar	Aantal deelnemers
1998	59
1999	85
2000	142
2001	173
2002	249
2003	297
2004	406
2005	431

Het aantal deelnemers stijgt ieder jaar. Het succes is ook de naburige gemeenten opgevallen, de organisatoren werden al door Watou en Poperinge gevraagd om de tocht ook in hun gemeente uit te stippelen.

Sinds vorig jaar hebben de organisatoren een maximum van 400 deelnemers vooropgesteld, maar er is een grote marge voorzien zoals u kunt merken. Wie geen rugnummer heeft, wordt onherroepelijk uit de koers gezet.

3.3.4 Fietstochten met een thema

Enkele private organisaties bieden fietstochten met een thema aan in Heuvelland. Outside Travel organiseert een Muzikale fietstocht en ook een Bier- en wijnroute die de wijnvelden van Heuvelland bezoekt. De fietser krijgt er ook de mogelijkheid om de kasseien van de Kemmelberg te beklimmen. Het Folk Experience Museum biedt een fietstocht als onderdeel van de tijdelijke tentoonstelling “The Bloody Fields of Flanders” aan.

¹ Bron: <http://www.belcantoclassic.be/>

² De heer Doise, B., medeorganisator Belcant-Classic

3.3.5 Fiets- en mountainbikeverhuur

In Heuvelland zijn er enkele fietsverhuurcentra: de Dienst voor Toerisme, de Lork en Verhuring Fiets en Mountainbike R. Vanacker. Groepen kunnen mountainbikes huren bij Outside Travel. Enkele vakantieverblijven en vakantiehoeves, bieden fietsen aan aan hun gasten.

In onderstaande gegevens komen enkel de grootste fietsverhuurders voor.

Fietsverhuur Dienst voor Toerisme Heuvelland

Algemeen

De Dienst voor Toerisme heeft 3 gewone herenfietsen en 5 gewone damesfietsen met 7 versnellingen ter beschikking. Bij reservatie van meer dan 15 fietsen, doet de Dienst voor Toerisme een beroep op De Lork en Fietsverhuur Vanacker.

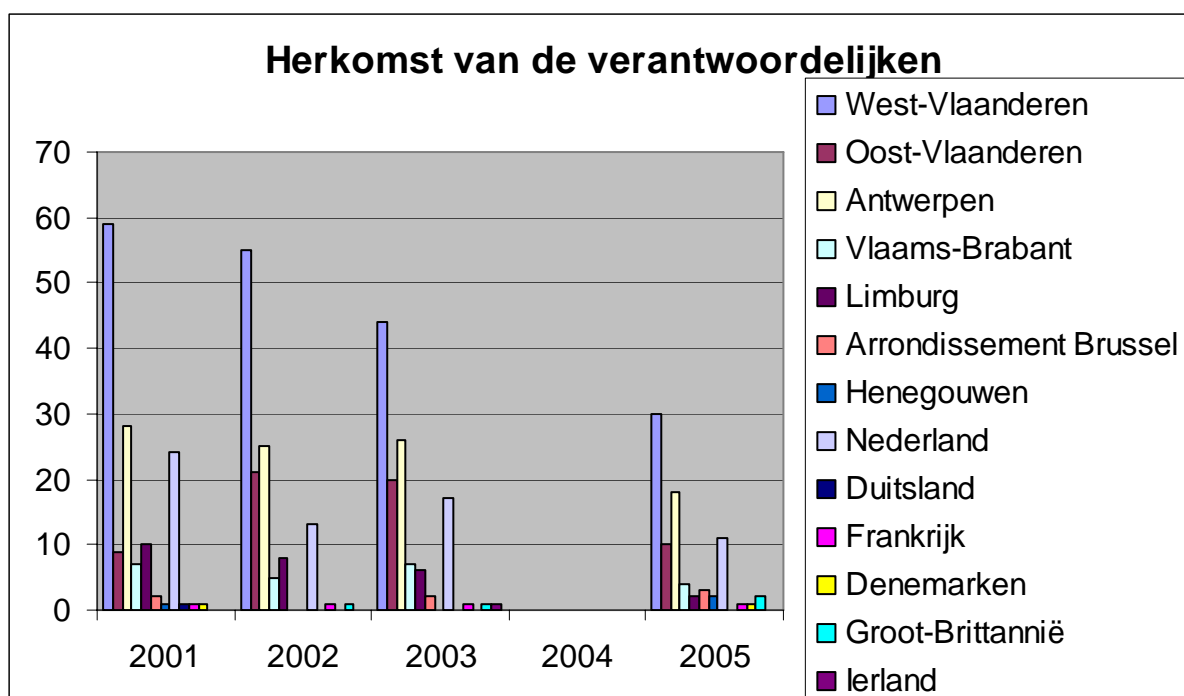
Verhuurcijfers

In de Dienst voor Toerisme wordt enkel de herkomst van de verantwoordelijke gecheckt. Een persoon kan bijvoorbeeld 30 fietsen huren. Er wordt verondersteld dat de rest van de groep dezelfde herkomst heeft. De cijfers van het fietsverhuur lopen van januari tot en met de herfstvakantie (november).

Herkomst van de verantwoordelijken:	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal
West-Vlaanderen	59	55	44		30	188
Oost-Vlaanderen	9	21	20		10	60
Antwerpen	28	25	26		18	97
Vlaams-Brabant	7	5	7		4	23
Limburg	10	8	6		2	26
Arrondissement Brussel	2		2		3	7
Henegouwen	1				2	3
Nederland	24	13	17		11	65
Duitsland	1					1
Frankrijk	1	1	1		1	4
Denemarken	1				1	2
Groot-Brittannië		1	1		2	4
Ierland			1			1
Totaal	143	129	125		84	481

¹ 2004 was niet zo uitgebreid beschikbaar.

¹ Bron: Dienst voor Toerisme Heuvelland

Doordat enkel de woonplaats van 1 persoon werd gevraagd, kan moeilijk worden nagegaan waar de meeste huurders vandaan komen. Maar toch opvallend aan de cijfers is dat de Antwerpenaren en de West-Vlamingen sterk vertegenwoordigd zijn.

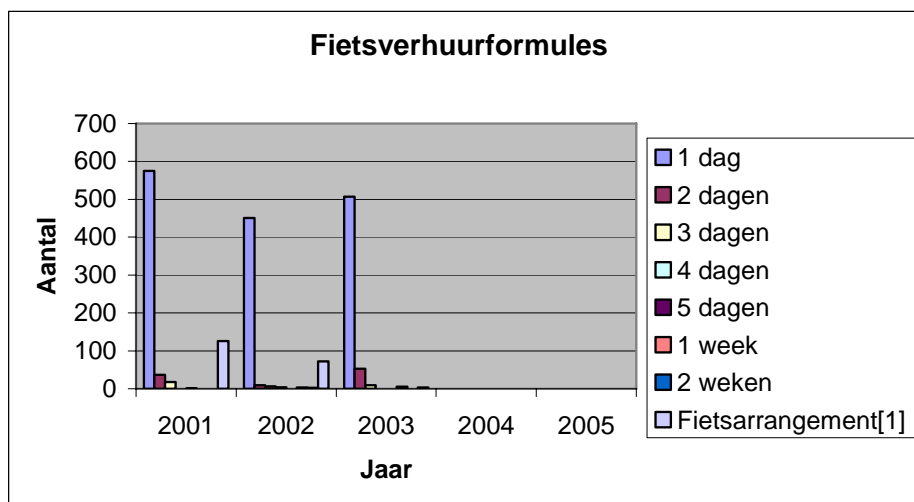
Wat ook opvalt, is dat Nederlanders ook vaak fietsen huren. Waarschijnlijk houden Nederlanders van Heuvelland vooral voor de prachtige streek. Op camping Ypra verblijven veel Nederlanders. Zij verblijven daar dikwijls enkele dagen wanneer ze naar het zuiden reizen of op de terugreis.¹

¹ mevrouw HEDDEBAUW, A., uitbaatster camping Ypra

Fietsverhuurformules

	2001	2002	2003	2004	2005
1 dag	575	451	507		
2 dagen	37	9	53		
3 dagen	18	6	9		
4 dagen		4			
5 dagen	1				
1 week		3	5		
2 weken		2			
Fietsarrangement ¹	126	72	3		
Totaal:	757	547	577	523	354

2

Het fietsverhuur daalt duidelijk. Met het nieuwe fietsnetwerk kan er nochtans verondersteld worden dat het fietsverhuur zou stijgen in 2005. Het diensthoofd van de Dienst voor Toerisme verklaarde dat de mensen meer en meer hun eigen fiets meenemen.

In 2004 en 2005 werden de gedetailleerde cijfers niet meer bijgehouden.

Aantal huurders dat in Heuvelland logeert

	2001	2002	2003
Aantal huurders dat in Heuvelland logeert	63%	56%	50%

3

De cijfers van 2004 waren niet beschikbaar en in 2005 werd aan de huurders gevraagd of ze in Heuvelland of in de Westhoek logeerden. 65% van de huurders logeerde in Heuvelland of in de Westhoek. Ook verblijfstoeristen brengen steeds vaker hun eigen fiets mee.

¹ Doordat er in 2003 bijna geen interesse meer was voor deze formule, werd beslist om ze af te schaffen.

² Bron: Dienst voor Toerisme Heuvelland

³ Bron: VVV Heuvelland

Fietsverhuur Centrum voor Jeugdtoerisme De Lork¹

Algemeen

De Lork in Kemmel baat de fietsverhuring niet commercieel uit, en maakt ook geen publiciteit voor de fietsverhuur. Fietsen worden aangeboden als een dienstverlening aan de klanten en voor de streek. Er starten 2 mountainbikeroutes aan de Lork.

Aanbod

In de voorbije jaren werden de volgende soorten fietsen verhuurd:

- stadsfietsen
- kinderfietsen
- mountainbikes
- kindermountainbikes

De soorten fietsen die ze bezitten, varieert van jaar tot jaar. In 2005 hadden ze 35 kinderfietsen, 15 kindermountainbikes, 10 stadsfietsen en 4 mountainbikes.

Een 15-tal jaar geleden startte De Lork met het verhuur van mountainbikes aan groepen naar analogie van de rage in de Ardennen. Het 1ste jaar verhuurden ze 15 mountainbikes, het 2de jaar 35 stuks, vanaf het 3de jaar nog 10 stuks en dit jaar slechts 4. De sterke daling is als volgt te verklaren:

- mountainbikes verhuren zit in de lift
- de bedoeling is een dienstverlening aan de streek en geen geldgewin
- het onderhoud van de mountainbikes is zeer arbeidsintensief

Verhuurcijfers

Jaar	Aantal
2001	772
2002	852
2003	727
2004	852
2005	795

Het fietsnetwerk had in 2005 nog geen invloed op het verhuur van fietsen bij de Lork.

Er zijn geen exacte cijfers van het onderlinge verhuur maar de uitbaters van de Lork ervaren wel dat het verhuur van mountainbikes de laatste jaren is gedaald. De reden hiervoor is dat de huurprijs hoger ligt dan de huurprijs voor een stadsfiets. Het verhuur van mountainbikes beperkt zich eerder tot enkele vrienden die een rit willen maken en één van die vrienden bezit geen mountainbike.

De uitbaters van De Lork hebben zelf opgemerkt dat het individuele verhuur telkens stijgt als de media nieuwe fietsinitiatieven bekendmaken.

¹ De heer Victoor, P., uitbater De Lork

In de Lork worden tijdens de week vooral kinderfietsen verhuurd aan schoolgroepen en jeugdverenigingen die daar logeren.

Verhuur Fiets en mountainbike R.Vanacker

Bij de heer R.Vanacker in Loker zijn er ongeveer 14 gewone fietsen en 30 mountainbikes. Ook beschikken ze hier over 2 fietsaanhangwagentjes voor de kinderen. Omdat er geen cijfers bijgehouden worden, is het niet mogelijk om zoals bij de vorige 2 fietsverhuurders te kijken of er een daling is in het fietsverhuur.

Outside Travel

Outside Travel heeft een 50-tal mountainbikes, die vooral aan groepen verhuurd worden.¹

3.3.6 Aantal schriftelijke en telefonische aanvragen voor fietsinformatie aan de Dienst voor Toerisme

Het fietsnetwerk werd in 2005 geïntroduceerd. Hier wordt nagegaan of het fietsnetwerk zorgde voor een stijging in het aantal schriftelijke en telefonische aanvragen voor fietsinformatie bij de Dienst voor Toerisme.

Jaartal	Aantal vragen voor fietsinformatie
2001	154
2002	137
2003	101
2004	133
2005	173

Het nieuwe fietsnetwerk heeft effectief het aantal vragen voor informatie rond fietsen doen stijgen.

3.3.7 Besluit

De meeste beleidslijnen die waren vooropgesteld, zijn verwezenlijkt door de aanleg van een fietsnetwerk. Het fietsnetwerk is een groot succes. Momenteel wordt er ook overlegd om thematische fietsroutes aan te leggen op het fietsnetwerk. Het fietsnetwerk zorgt dus zeker voor een groei van het fietstoerisme in Heuvelland.

¹ medewerkster Outside Travel

In 2005 was er een duidelijke heropflakking te zien in de telefonische en schriftelijke aanvragen voor informatie in verband met fietsen aan de Dienst voor Toerisme. Het fietsverhuur heeft zich wel verlegd naar het verhuren van mountainbikes.

Terwijl er plannen zijn om themaroutes uit te werken op het fietsnetwerk, “verdwijnt” de Fietstocht van Bosgeuzen tot Beeldenstorm uit het aanbod.

3.4 Mountainbiken

Mountainbiken is een populaire sport geworden. Dat bewijzen de recreatieve tochten in elke uithoek van Vlaanderen die wekelijks tot duizend mountainbikers aantrekken. Ook Heuvelland heeft in Wijtschate, Kemmel en Westouter 3 populaire organisaties. Heuvelland is dan ook een prachtige streek om te mountainbiken door de vele onverharde paden en het heuvelachtige landschap. Het aantal deelnemers aan de mountainbiketochten in Heuvelland gaat in stijgende lijn.

Doordat Heuvelland dicht bij de Franse grens ligt, vinden ook vele Fransen hun weg naar deze mountainbiketochten. Ook de omliggende mountainbikeclubs van Dikkebus, Vlamertinge, Poperinge, Reningelst maken gebruik van Heuvelland om hun mountainbiketochten uit te stippelen.

3.4.1 Aanbod van mountainbikeroutes

West-Vlaamse Heuvels mountainbikeroutes¹

De Alle Terrein Fietsroutes zijn ook provinciale fietsroutes.

Op 25 maart werd bij het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels in Zillebeke een nieuwe kaart met mountainbikeroutes voorgesteld. In het grensoverschrijdende gebied van Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels en Les Monts de Flandre zijn er 8 mountainbikeroutes uitgestippeld: 6 aan Vlaamse zijde en 2 aan Franse zijde. De kaart geeft een overzicht van alle routes en ook praktische informatie over de bezienswaardigheden en het fietsverhuur. De trajecten hebben verschillende afstanden en moeilijkheidsgraden.

Elke route draagt een BLOSO-kwaliteitslabel. Er lopen 5 routes door Heuvelland: 2 met startpunt Centrum voor Jeugdtoerisme “De Lork” in Kemmel en 1 met startpunt op de markt van Nieuwkerke. De 2 andere routes hebben een startpunt buiten Heuvelland. De routes in West-Vlaanderen zijn bewegwijzerd met metalen plaatjes van BLOSO. Voor elke route wordt een apart kleur gebruikt. Het is mogelijk om verschillende lussen te combineren.

Vergelijking met vroegere kaart Alle-Terrein-Fietsroutes

Die 3 routes in Heuvelland bleven qua afstand en parcours gelijk met de vroegere kaart “Alle-Terrein-Fietsroutes” die in 1999 verscheen. Een groot pluspunt aan de nieuwe kaart is dat de hoogte van de heuveltoppen nu wordt aangegeven. In vergelijking met de vorige kaart zijn de

¹ Kaart West-Vlaamse Heuvels Mountainbikeroutes

routes op de kaart ook iets duidelijker en wordt de Franstalige en Nederlandstalige kaart apart verkocht. Op de nieuwe kaart is ook de naam “De Westhoek” duidelijk aanwezig want bij het maken van de vorige kaart bestond “de regiowerking De Westhoek” nog niet.¹

Ook de routeaanwijzers werden vernieuwd omdat er veel klachten waren rond het feit dat die ontbraken of niet zichtbaar waren. Toch blijken er opnieuw klachten te zijn dat de routeaanwijzers te klein zijn om in het voorbijrijden op te merken.²

3.4.2 Mountainbiketochten

Lockedyzetoct³

Die mountainbiketocht wordt georganiseerd in Kemmel en vond voor de eerste maal plaats in 1999. Deze tocht in januari is een organisatie van de mountainbikeclub de Kodo's, die hun clublokaal hebben in café de Lockedyze in Kemmel. Doordat het deelnemersaantal ieder jaar blijft stijgen, beslisten de Kodo's in 2006 om er een 2-daagse van te maken. Dat de tocht een succes was, is te merken aan de stijging van het aantal deelnemers.

Tocht te Wijtschate

Ieder jaar vindt er in december ook een grote mountainbiketocht plaats in Wijtschate. De mountainbiker heeft keuze tussen 17 km, 28 km en 47 km. De tocht wordt georganiseerd door Bossue Sport.

Berghazentocht

De Berghazentocht is een organisatie van de Wielertoeristenclub de Berghazen in Westouter. Zij organiseren een mountainbiketocht in de zomer en in de winter. In 2002 kwam er een plaats vrij de 2de zondag van februari op de mountainbikekalender en sinds 2002 is dit de vaste datum van de Berghazen. Op die tocht is er keuze tussen 26 km, 30 km en 45 km.

3.4.3 Identificatie deelnemer mountainbiketochten

In dit punt wordt nagegaan hoe goed de routekaarten gekend zijn bij de deelnemers aan de mountainbiketochten in Heuvelland.

Op 12 februari 2006 namen Liesbeth Soen en ik 100 enquêtes af op 632 deelnemers. We kozen de deelnemers op willekeurige basis. Om de drempel laag te houden, konden de fietsers anoniem antwoorden. De enquêtes werden afgenomen nadat de deelnemers hun mountainbiketocht beëindigden. Uit die enquête⁴ volgen volgende vaststellingen.

¹ De heer Martin, J., regiocoördinator Westhoek

² ibidem

³ De heer Deronne, B., medeorganisator Lockedyzetoct

⁴ Zie bijlage 8: Enquête mountainbiketocht

Geslacht van de deelnemer?

	Aantal
Mannen	96
Vrouwen	4
Totaal	100

Dikwijls wordt verondersteld dat vooral mannen mountainbiken. Dit was op de Berghazentocht ook zo, maar toch was 4 procent van de deelnemers vrouwelijk.

Waar woont de deelnemer?

	Aantal
Heuvelland	7
Ieper – Poperinge	13
Brugge	5
Andere plaats in West-Vlaanderen	65
Andere provincie	3
Frankrijk	7
Totaal	100

Hierbij moet vermeld worden dat er op dezelfde dag een mountainbiketocht plaatsvond in Waregem. De Berghazentocht lokte toch veel mountainbikers en dit waarschijnlijk omdat de tocht in “Heuvelland” plaatsvond.

De deelnemers van West-Vlaanderen zijn zeker niet enkel afkomstig van Heuvelland en de buurgemeenten. Opvallend was dat 6 van de ondervraagden van de regio Brugge waren. Heuvelland heeft dus zeker een goede naam bij de mountainbikers.

Is het de eerste deelname?

	Aantal
Ja	52
Nee	48
Totaal	100

De mountainbiketocht in Westouter lukt door zijn goede naam en goede promotie ieder jaar nieuwe deelnemers.

Er waren dit jaar 112 deelnemers meer dan vorig jaar.¹ Het feit dat slechts 48 deelnemers van 100 ondervraagden al meerdere malen deelnamen, kan berusten op het toeval van deze steekproef.

¹ zie tabel aantal deelnemers aan de Heuvellandse mountainbiketochten, 3.4.4, blz 39.

***Weet de deelnemer waar de Dienst voor Toerisme van Heuvelland zich bevindt?
(te Kemmel)***

	Aantal
Ja	33
Nee	67
Totaal	100

Opvallend is dat veel van de ondervraagden niet weten waar de Dienst voor Toerisme zich bevindt, terwijl er toch 2 Alle-Terrein-Fietsroutes starten bij De Lork in Kemmel en er elk jaar een mountainbiketocht is op een 100-tal meter van de Dienst voor Toerisme.

Is de deelnemer lid van een mountainbikeclub?

	Aantal
Ja	27
Nee	73
Totaal	100

Mountainbiken is blijkbaar meestal een sport die bij voorkeur met enkele vrienden of alleen wordt beoefend.

Veel van de ondervraagden behoorden tot een wielertoeristenclub en rijden tijdens de winter mountainbiketochten.

Is de kaart Alle-Terrein-Fietsroutes gekend?

	Aantal
Ja	29
Nee	71
Totaal	100

De kaart “Alle-Terrein-Fietsroutes” werd door het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels in samenwerking met het Les Monts de Flandre uitgegeven. De kaart is vaag tot niet gekend.

Zijn de 3 mountainbikeroutes in Heuvelland (de rode 37 km, de groene 27 km en de blauwe 40 km gekend)?

	Aantal
Ja	32
Nee	68
Totaal	100

Velen herinneren zich vaag of ze die routes al hebben gereden hebben af als ze de routes kennen van op de site www.mountainbike.be. Van de ondervraagden verkenden zeker 32

personen die routes al. Vele van de mountainbikers die de routes wel kenden, gaven als opmerking dat de bewegwijzering niet optimaal was.

3.4.4 Aantal deelnemers aan de mountainbiketochten

Jaartal	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lockedyzetocht te Kemmel	188	550	870	995	975	1035	1350	<u>1835</u> ¹
Mountainbiketocht Berghazen in de winter ²	/	120	182	331	388	?	520	632
Mountainbiketocht Berghazen in de zomer ³	/	243	?	245	450	296	245	/
Tocht in Wijtschate met organisatie Bossue Sport, in de winter ⁴			200			712	700	

? = cijfers zijn niet meer terug te vinden

/ = geen mountainbiketocht

Mountainbiketochten in Heuvelland zijn populairder in de winter. Dat blijkt uit de vergelijkende cijfers van de tochten in Westouter.

3.4.5 Besluit

De kaart Alle-Terrein-Fietsroutes (ATF) is nog niet voldoende gekend onder de mountainbikers in Heuvelland. De kaart “West-Vlaamse Heuvels mountainbikeroutes” zal dus zeker beter moeten gepromoot worden dan de ATF-kaart.

In het verleden waren er vaak problemen met de bewegwijzering van de routes en weken veel mountainbikers van de routes af. Zo werden paden naast de routes stukgereden. Dankzij veel inspanningen van het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels werd dit probleem opgelost.

Veel mountainbikers nemen al enkele jaren deel aan mountainbiketochten in Heuvelland en komen ook los van de georganiseerde mountainbiketochten. Toch kennen velen de kaart van de ATF niet. Uit de enquête blijkt ook dat de mountainbiker niet op de hoogte is van de ligging van de Dienst voor Toerisme in Heuvelland, waar de kaart ATF wordt aangeboden. Een samenwerking tussen de Dienst voor Toerisme en de organisatoren van mountainbiketochten kan interessant zijn om de mountainbikekaart bekend te maken. Zo wordt vermeden dat mountainbikers fout rijden en zich begeven op private wegen.

¹ In 2006 werd de mountainbiketocht 2 dagen georganiseerd. De fietser kon kiezen om de zaterdag of de zondag deel te nemen

² De heer Deronne, B., organisator Lockedyzetocht

³ De heer Capoen, H., WTC Berghazen

⁴ De heer Boutte, L., Bossue Sport, Van de tocht in Wijtschate waren enkel bovenstaande cijfers beschikbaar.

3.5 Paardentoerisme

3.5.1 Aanbod van ruiterroutes

In 1990 werden vier ruiterroutes aangelegd in samenwerking met de Ruiterschool Rodeberg. Alle 4 de ruiterroutes vertrekken ook vanuit de Ruiterschool.

Beleidsplan 1999

Als beleidslijn werd opgegeven dat er een evaluatie en bijsturing van het lussensysteem vanuit de Rodeberg nodig was. De vier bestaande circuits dienden herleid tot 2 of 3 circuits van 15 à 20 km.¹ Voor de ruiterroutes lag de nadruk ook op de realisatie van lokale routes, aansluitend bij bestaande manèges.²

Provinciale ruiterspaden

Er zijn geen provinciale ruiterspaden in Heuvelland.

3.5.2 Tochten

Paardenwandeling te Westouter van de organisatie “Te Rikke en Ju”

Iedere 2de zondag van juni wordt er een paardenwandeling voor ruiters en menners georganiseerd in Westouter. Dit jaar gaat de tocht richting Catsberg. De tocht voor de ruiters in de voormiddag is 28 km lang en de tocht voor de menners is 37 km. Voor de fanatieke ruiters en de menners is er in de middag nog een tocht voorzien van 14 km. De ruiters krijgen in de voormiddag 16 km onverharde paden aangeboden. Dat is in West-Vlaanderen bijna uitsluitend nog mogelijk in Heuvelland.

De organisatie “Te Rikke en Ju” vraagt speciaal aan het gemeentebestuur om geen andere manifestaties tijdens hun paardenwandeling te laten plaatsvinden.

Aantal ruiters en koetsen sinds het ontstaan, 1999³

Jaar	Ruiters	Koetsen
1999	22	1
2000	73	13
2001	61	23
2002	159	61
2003	200	50
2004	205	54
2005	248	71

¹ http://www.westtoer.be/uploadedFiles/Westhoek%20beleidsplan_lagereso.pdf, blz 188

² ibidem, blz. 135

³ De heer Fonteyne, B., medeorganisator “Te Rikke en Ju”

Het aantal ruiters en koetsen stijgt dus duidelijk ieder jaar. Het eerste jaar waren er weinig deelnemers door het slechte weer.

Huifkartochten

In Heuvelland zijn er enkele aanbieders van huifkartochten. Er is de vzw De Huifkartrappers die een huifkar voor 20 personen bezit. Zij bieden al een 4-tal jaar daguitstappen en halve daguitstappen aan op zelf uitgestippelde routes.

Sinds begin dit jaar biedt ook “Den Blinker” huifkartochten aan. Den Blinker bezit een huifkar en stelt die ter beschikking voor korte of lange ritten tot en met 20 personen.

Koetstochten

Verblijfshoeve 't Wolvennest organiseert sinds 2002 2 uur durende koetstochten voor maximum 6 personen.

Ruiterschool Rodeberg¹

De ruiterschool organiseert op regelmatige basis begeleide tochten. Na hevige regenval vermijdt de school de drassige paden om blessures bij de paarden te voorkomen. Soms worden stukken van de 4 rutterroutes bereden, maar vaak stippelen ze – op verzoek van ruiters die Heuvelland niet kennen – zelf routes uit op een plannetje. Van de 4 bestaande routes, zijn sommige stukken niet meer berijdbaar wegens gebrek aan onderhoud. Het boekje met de 4 dagroutes voor ruiters is al een tijdje uitgeput. In de Ruiterschool bieden ze geen boekjes meer aan omdat de 4 uitgestippelde routes op sommige plaatsen niet meer berijdbaar zijn.

De Diligence

De Diligence organiseert onder andere tochten met ezeltjes, huifkartochten en wandelingen te paard. De Diligence biedt ook nog speciale arrangementen aan voor een vakantie te paard of vakantie met eigen koets en paarden. De Diligence beschikt namelijk over gastenkamers en stallingen.

¹ mevrouw Vaneckhoutte, A., uitbaatster Ruiterschool Rodeberg.

Aantal schriftelijke en telefonische vragen in verband met paardrijden aan de Dienst voor Toerisme

Jaar	Aantal
2001	15
2002	16
2003	4
2004	7
2005	4

De paardenrijders richten zich meer en meer rechtstreeks tot de Ruiterschool op de Rodeberg en minder tot de Dienst voor Toerisme.¹

3.5.3 Besluit

Voor de Ruiterschool zou het zeer interessant zijn als er een provinciale ruiterroute komt. Zo moeten zij niet iedere keer een tocht uitstippelen op een plannetje en kunnen ze de kaart van de provinciale ruiterroute meegeven. Enkele van de 4 bestaande circuits zouden onberijdbaar zijn geworden. Naast die 4 “bestaande” routes is er dus niet echt een aanbod aan ruiterroutes. Na een wandelnetwerk en een fietsnetwerk kan er misschien werk gemaakt worden van een “ruiternetwerk”. Ruiters kunnen dan genieten van bestaande, bewegwijzerde routes zonder dat ze andere paden beschadigen.

¹ Mevrouw Vaneckhoutte, A., uitbaatster Ruiterschool Rodeberg

4 Gemotoriseerde recreatie op de onverharde paden

4.1 Algemeen

Heuvelland is een prachtige streek om met quads en jeeps rond te toeren over de onverharde wegen. Ook worden er soms crossmotoren op de onverharde paden in Heuvelland gesignaliseerd.

Veel zachte recreanten en boeren klagen over het roekeloze gedrag van de quadrijders. De “overlast” van de quads is heel actueel en hierover verschenen al enkele krantenartikels^{1 2}. Velen pleiten ervoor om de quadsport te gaan reglementeren.

In Frankrijk mogen de quadrijders niet meer op de onverharde paden rijden. Daar Heuvelland zo dicht bij de Franse grens ligt, komen velen naar Heuvelland. Door het overaanbod aan gemotoriseerde recreatie, in combinatie met de mountainbikers en de paardrijders, worden vele onverharde paden beschadigd. Vooral na een regenbui beschadigen quads onverharde paden. Ook sommige mountainbikers en ruiters gaan hier niet vrijuit.

4.2 Quadtochten

4.2.1 Zonquaders³

Club

De Zonquaders hebben hun clublokaal in café De Zon in Dranouter. Sinds 2001 organiseren de Zonquaders ieder jaar in juni een kermistocht. Voor de kermistocht legt de club altijd het parcours van de tocht voor aan het gemeentebestuur ter goedkeuring. Tijdens de kermistocht mogen de deelnemers van 9u tot 16u inschrijven en leggen ze de bepijlde tocht af tussen die tijdstippen. Naast die kermistocht vindt er sinds september 2003 iedere 1ste zaterdag van de maand een tocht plaats. Voor de maandelijkse tocht vereist het geen goedkeuring van het gemeentebestuur aangezien de quads in groep rijden onder begeleiding van “marshalls”.

Na een regenbui mijden de Zonquaders de paden die voor 70 procent onverhard zijn en ze respecteren de paden die niet toegankelijk zijn voor hen.

Sinds vorig jaar heeft de club vaste leden. Vorig jaar waren dat 35 leden en dit jaar 50. Het ledenaantal is dus sterk toegenomen.

¹ Bijlag 5: De Standaard, katern Westhoek, 7 februari 2006, p. 51 “Quads en paramotors aan banden in Westhoek”

² Bijlage 6 : De Standaard, 1 maart 2006, p.22, “Minder ruimte voor quads en paramotoren”

³ De heer Lippinois, J., voorzitter zonquaders

Afspraken

De tochten van Zonquaders worden steeds door “marshalls”¹ begeleid die verdeeld zijn over de groep quads. Marshalls zorgen voor de veiligheid van de andere gebruikers van onverharde paden en zien er op toe dat de deelnemers aan de quadtochten alle regels respecteren. Hij waarschuwt de rijders voor wandelaars en maant hen aan trager te rijden. De Zonquaders stelden een reglement op voor de deelnemers. Elke deelnemer die dat reglement overtreedt, wordt onherroepelijk uit de club gezet.

Aantal deelnemers aan de maandelijkse tochten

2003: 10 à 15 inschrijvingen per tocht.

2004: 20 à 25 inschrijvingen per tocht.

2005: 30 à 45 inschrijvingen per tocht.

Uit die cijfers is duidelijk dat de quadsport in Heuvelland alsmaar populairder wordt.

Nieuwe maatregelen

Tijdens een vergadering met het gemeentebestuur op maandag 3 april 2006 stelden de Zonquaders enkele maatregelen voor om de “cowboys” te weren uit hun tochten.

Vanaf mei 2006 wordt elke quad voor de start van iedere tocht aan een geluidstest onderworpen. Overschrijdt de quad de 1^e keer het toegestane aantal decibels, dan kan hij toch aan de tocht deelnemen. Gebeurt dit een tweede keer, dan wordt de deelnemer geweigerd. Elke quadrijder krijgt binnenkort ook een rugnummer zodat bij elke overtreding onmiddellijk ingegrepen kan worden.

Voorstel

Om de paden te beschermen, stelden de zonquaders voor om ergens in Vlaanderen een domein aan te leggen waar de quadrijders vrij mogen rijden. Zo worden de paden iets minder belast.

4.2.2 Quad Challenge

In Nieuwkerke startte Angelo Deberdt, ongeveer een jaar geleden, met het verhuur van quads. Hij maakt ook ieder weekend met een groep “toeristen” een tocht op de verharde en onverharde wegen. Ook hij beaamt dat quadrijden enorm populair is want zijn zomertochten zijn quasi volgeboekt. Voor Angelo is het belangrijk dat de quadsport blijft bestaan. Hij ondersteunt dat de tochten op een gecontroleerde manier verlopen. Angelo is bestuurslid van de Zonquaders.

¹ Foto van een tocht van de Zonquaders. Foto verkregen via de Dienst voor Toerisme Heuvelland. Zie bijlage 7.

4.2.3 Outside Travel¹

Vanaf eind april 2006 biedt Outside Travel begeleide quadtochten aan in Heuvelland en in de Westhoek. Voor dit aanbod van de quadtochten bood Outside Travel al quadritjes aan op een afgesloten parcours op de Rodeberg.

4.2.4 Andere

Ook andere quadclubs en vooral enkelingen komen hier toeren. Helaas respecteren zij de velden en de onverharde paden niet steeds zoals het moet.

4.3 Besluit

De vele onverharde wegen in Heuvelland vormen een ideale omgeving voor de quadrijder. Dat quadsport nog aan populariteit wint, blijkt uit het stijgend aantal deelnemers aan de tochten van de zonquaders. Ook komt er in 2006 nog een nieuwe aanbieder op de markt, namelijk Outside Travel. Het feit dat er in Heuvelland een gedoogbeleid geldt voor quadtochten, zorgt toch voor een zekere “overlast”.

De aanbieders van quadtochten in Heuvelland respecteren de reglementen. Ze zijn gevestigd in Heuvelland en wensen hun tochten hier verder te organiseren. Helaas overtreden enkelingen af en toe de reglementen en dat is nadelig voor de quadsport.

Er moeten enkele routes komen die geschikt zijn voor de beoefenaars van de quadsport, want hen van alle onverharde wegen weghouden lijkt mij een onmogelijke opdracht. De lokale gemeentelijke besturen willen deze afbakening dit jaar nog in gemeentelijke reglementen veranderen en toepassen.

De bescherming van het unieke landschap en de kaart trekken voor zachte recreatie, vallen moeilijk te rijmen met de quadsport. Hopelijk komt er een duidelijke reglementering met duidelijke sancties bij overtreding want alleen zo kan iedereen blijven gebruik maken van de onverharde paden

¹Bron: <http://www.outsidetravel.be>

5 Musea

5.1 Algemeen

De 2 grootste musea in Heuvelland zijn zonder twijfel het Bezoekerscentrum de Bergen en het Folk Experience Museum. Naast die 2 musea zijn er nog kleine musea met soms kleinere tentoonstellingen. Enkele voorbeelden van andere musea zijn Het Labyrint, het Landbouwmuseum en het museum Van wol, gebaat en getier. Naast die musea vinden er af en toe tijdelijke tentoonstellingen plaats zoals “The Bloody Fields of Flanders”.

5.2 Bezoekerscentrum De Bergen

Het bezoekerscentrum opende op 11 maart 2000 officieel zijn deuren. Het geeft een overzicht van de geschiedenis van de streek aan de hand van teksten, foto's, tekeningen en interactieve elementen. Sinds de opening is het qua structuur niet veranderd. Enkel werden muziek en geluid bij de verschillende voorstellingen aangepast.

Hoe is het gesteld met het bezoekersaantal per jaar? Komen er meer bezoekers vanuit de meestrijdende landen tijdens WOI, nu er enkele nieuwe oorlogssites werden geopend?

Bezoekerscijfers Bezoekerscentrum De Bergen¹

Herkomst	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Heuvelland	199	297	514	377	99	79
West-Vlaanderen	3958	4528	4477	4224	2295	3261
Oost-Vlaanderen	770	1132	956	1273	497	947
Antwerpen	375	888	499	499	715	718
Limburg	60	60	80	167	89	158
Henegouwen	9	8	68	18	2	150
Arr. Brussel	13	36	70	157	9	8
Vlaams-Brabant	168	386	230	377	183	278
Namen			82	43		4
Luik				3		
Nederland	94	163	162	334	243	241
Frankrijk	13	115	94	135	18	62
Duitsland	4	5	25	4	1	25
Groot-Brittannië	2	18	13	25	65	252
USA	2	3	11		3	17
Canada			4		1	13
Australië		2	2	5	21	32
Slowakije			31			
Argentinië			4			

¹ Cijfers verkregen van de Dienst voor Toerisme

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Griekenland				6		
Nieuw Zeeland				8	2	7
Ierland					4	4
Italië					2	
Zweden						4
Rusland						1
Andere	372					
Algemeen totaal	6039	7679	7322	7811	4249	6261

Andere in 2000: Autocaristen van Nederland, een ministeriële delegatie, bezoekers tijdens de opening en een persreis van de Westhoek

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat het grootste aantal bezoekers uit de provincie West-Vlaanderen komt. Dit zijn meestal schoolgroepen uit het lager onderwijs die in Heuvelland logeren.

De heer Johan Vandelanotte heeft geen verklaring voor de opvallende daling van bezoekers in 2004, misschien is er een fout gemaakt in de verwerking van de cijfers. In 2004 werd in elk geval een fout gemaakt bij de verwerking van de cijfers van de telefonische en schriftelijke aanvragen voor informatie aan de Dienst voor Toerisme dus wellicht hier ook.

In 2005 is er een zeer opvallende stijging van Britse bezoekers. Ook is er een opmerkelijke stijging bij de Australische, Canadese en Amerikaanse bezoekers te merken. Die stijging is te verklaren door het openen van de Duitse site Bayernwald op 17 april 2004 in Wijschate. De bezoeker verkrijgt enkel in de Dienst voor Toerisme de toegangscode tot Bayernwald¹. Bij het bezoek aan de Dienst voor Toerisme wordt ook vaak het Bezoekerscentrum De Bergen bezocht. Bayernwald kwam zeer veel in de Belgische pers aangezien dit een belangrijke Duitse site uit de eerste Wereldoorlog is.

De andere nationaliteiten verblijven meestal in Heuvelland in verband met oorlogstoerisme en pikken een bezoekje aan de Bergen mee.

Doordat de Duitse site ook met Europees geld is ondersteund, werden op de buitenlandse TV documentaires over Bayernwald getoond over deze Duitse loopgraven. Vele groepen die in de Lork logeren verkiezen nu een bezoek aan Bayernwald boven het Bergenumuseum. Indien er keuzes moeten gemaakt worden, verkiezen vele groepen Bayernwald.²

De algemene bezoekerscijfers vertonen echter een dalende trend ten opzichte van 2003³. De reden hiervoor is waarschijnlijk dat het Bezoekerscentrum dringend aan innovatie toe is.

¹ Bayernwald is namelijk privé-eigendom en de eigenaar wil niet dat de site vrij toegankelijk is. Dit is een maatregel tegen vernielingen.

² De heer Vandewynckel, G., Voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer

³ De cijfers van 2004 worden hier buiten beschouwing gelaten omdat die vermoedelijk niet correct zijn.

5.3 Folk Experience Museum¹

Het Folk Experience Museum is een modern muziekmuseum over volksmuziek in Vlaanderen en in de wereld. Via onder andere video- en geluidsfragmenten maakt de bezoeker kennis met alle aspecten van de Folk & Volksmuziek: de geschiedenis, de instrumenten, de verschillende dansen en het folkfestival. Het bezoek is niet gegidst, bezoekers kunnen aan eigen tempo alles beleven. Dit museum opende de deuren op 11 april 2003.

Ook zachte recreatie is belangrijk voor de uitbaters van het Folk Experience Museum. In combinatie met het museum worden nog enkele daguitstappen aangeboden: het wandelnetwerk, het fietsnetwerk, een muzikale wandeling, een natuurwandeling, mountainbiken, een fotozoektocht + ringsteken te paard, een huifkarrentocht en een smultocht.

Het Folk Experience Museum heeft een brochure waarin het zijn daguitstappen voorstelt. Het aanbod bevat 7 thema's: muziek & dans, interactieve spelen, natuur, avontuur, sport en spel, streekproducten, pretpark en Wereldoorlog 1.

Muziek & dans

Folktocht

Sinds 2004 biedt het Folk Experience Museum de muzikale wandeling "de Folktocht" aan. Tijdens een wandeling in Dranouter, onder begeleiding van 2 gids-muzikanten, komt de wandelaar via een lied, een gedicht of een verhaal op 10 stopplaatsen meer te weten over Dranouter en zijn geschiedenis.

Fakkeltocht

Bij het schijnsel van fakkels en lantarens neemt Yves Bondue je mee op een avondlijke wandeling vol verrassende vertellingen en liederen uit verre tijden.

Natuur

Samen met de gediplomeerde natuur- en bosgids Renata Bruggeman kunnen jongerengroepen tot ongeveer 12 jaar 5 verschillende begeleide themawandelingen in de natuur maken.

Streekproducten

De Smultocht

Tijdens een heerlijke wandeling langs de mooiste plekjes en panorama's van Dranouter en Loker geniet de bezoeker op enkele stopplaatsen van streekproducten. Voor het vertrek van de

¹ Brochure Folk Experience Museum daguitstappen

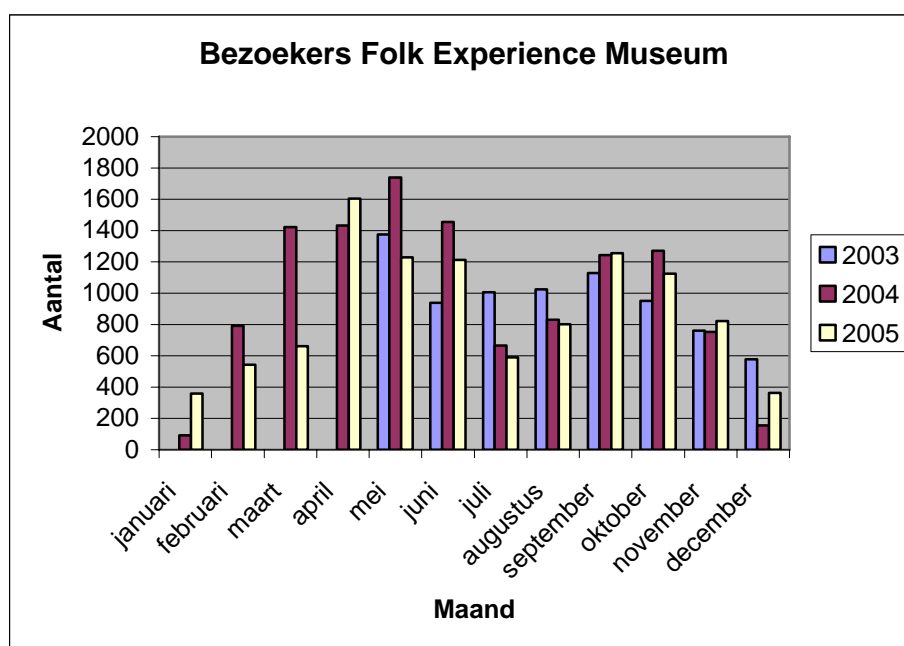
smultocht geeft de baliebediende van het Folk Experience Museum een wegbeschrijving en wat toeristische informatie voor onderweg.

Aantal bezoekers Folk Experience Museum

De boekingen van de dagarrangementen zijn ook in deze cijfers verwerkt.

	2003	2004	2005
januari		91	360
februari		792	542
Maart		1422	661
April	566 ¹	1433	1604
Mei	1375	1738	1228
Juni	938	1456	1213
Juli	1007	666	590
Augustus	1025	830	802
September	1129	1243	1256
oktober	951	1272	1125
November	761	754	822
December	577	156	363
Totaal	8329	11853	10566

²

Aangezien de meeste scholen hun daguitstappen plannen in april en mei, zijn de bezoekerscijfers voor die maanden het hoogst. Ook veel schoolgroepen en groepen die logeren in de Lork bezoeken het Folk Experience Museum.

¹ van 11 april tot eind april

² Cijfers verkregen van het Folk Experience Museum

5.4 **Het Labyrint**

Op het Kemmelse dorpsplein, de Dries, bevindt zich het café-restaurant “Het Labyrint”. Dat café-restaurant beschikt over 2 vaste tentoonstellingen en een kunstgalerij. De vaste tentoonstellingen zijn een spellen- en speelgoedverzameling en een tentoonstelling met Keltische vondsten van op de Kemmelberg. In de kunstgalerij wisselen gevestigde kunstenaars af met jonge artiesten.

Die 3 tentoonstellingen zijn alle 3 gratis te bezoeken mits de bezoeker een consumptie neemt in het café-restaurant.

5.5 **Landbouwmuseum**

Het landbouwmuseum bezit een grote verzameling van allerlei landbouwwerktuigen uit lang vervlogen tijden. In het eerste deel worden de verschillende werkzaamheden in chronologische volgorde weergegeven. In het tweede deel staan allerlei landbouwmachines te bezichtigen.

Volgens Johan Vandelanotte is het landbouwmuseum al lang geen publiekstrekker meer. Om terug meer schoolgroepen naar het landbouwmuseum te lokken, zijn er hier ook plannen voor een educatief pakket.¹

5.6 **Van wol, gebaat en getier**

Van wol, gebaat en getier is een permanente tentoonstelling die een overzicht geeft van de gebeurtenissen uit de 16de eeuw: opgang en verval van de lakennijverheid, de geuzenopstand, de inquisitie, de Reformatie.

De tentoonstelling trekt echter niet zoveel bezoekers.² Om de tentoonstelling te bezoeken, is een afspraak met de Dienst voor Toerisme nodig.

5.7 **Besluit**

“Bezoekerscentrum De Bergen” stond qua bezoekersaantallen jarenlang alleen aan de top in Heuvelland. Het Folk Experience Museum overtreft echter die bezoekersaantallen sinds de opening in 2003. Het Bezoekerscentrum is dringend aan vernieuwing toe en er zijn nieuwe impulsen nodig om het bezoek aan het landbouwmuseum en het museum “Van wol, gebaat en getier” op te trekken.

Volgens de uitbaters van het Folk Experience Museum zijn educatieve pakketten enorm bevraagd. Voor het museum “Van wol, gebaat en getier” kan dit een stimulans zijn die het bezoekersaantal opkrikt.

¹ De heer Vandewynckel, G., , voorzitter Vereniging voor Vreemdelingenverkeer, voorstelling nieuwe brochure Heuvelland

² De heer Vandelanotte, J., Diensthoofd Toerisme

6 Overnachtingsmogelijkheden

6.1 Algemeen

Heuvelland beschikt over een groot en gevarieerd aanbod aan overnachtingsmogelijkheden: hotels, kamer met ontbijt, vakantiewoningen, vakantiehoeves, jeugdverblijfcentra, bivakhuizen, campings en trekkershutten.

In de brochure van Heuvelland worden alle overnachtingsmogelijkheden vermeld. 5% van de logiesuitbaters is echter niet vermeld omdat de VVV niet over de correcte gegevens beschikt, aldus de heer Johan Vandelanotte. Een vermelding in de brochure is gratis.

In onderstaande tabel volgt een vergelijking tussen het aantal overnachtingsmogelijkheden van 1997 en die in 2006. De cijfers van 1997 komen uit een vroegere vergelijking van de Dienst voor Toerisme. De bron van de cijfers van 2006 is de brochure van Heuvelland 2006.

Vergelijking overnachtingsmogelijkheden 1997 met 2006

OVERNACHTINGSMOGELIJKHEDEN HEUVELLAND			
1997	Aantal overnachtingsmogelijkheden	kamers	staanplaatsen
Hotels	7		
Kamer met ontbijt	2	4	
Hoevevakantie	2		
Jeugdverblijfcentra	9		
Vakantiehuizen	21		
Campings	4		364
Kampeerterein op de boerderij	4		
	49		364
2006		kamers	staanplaatsen
Hotels	6		
Kamer met ontbijt	15	36	
Vakantiehoeves	6		
Jeugdverblijfcentra	3		
Bivakhuizen ¹	9		
Vakantiehuizen	40		
Campings	3		471
Kampeerterein op de boerderij	3		
Totaal	85	36	471

²

¹ Enkele jaren geleden kwam er opsplitsing in de jeugdverblijfcentra, in bivakhuizen worden geen maaltijden aangeboden.

² Bron: Dienst voor Toerisme Heuvelland

De toename van kamers met ontbijt is enorm: van 2 naar 15 aanbieders. Het kameraanbod is 7x groter geworden.

Ook de vakantiehoeves (van 2 naar 6) en de weekendhuisjes (van 21 naar 34) zijn sterk toegenomen. Dat vele personen gestart zijn met hoevertoerisme en weekendhuisjes toont aan dat die logiesmogelijkheden sinds 1997 in de lift zitten.

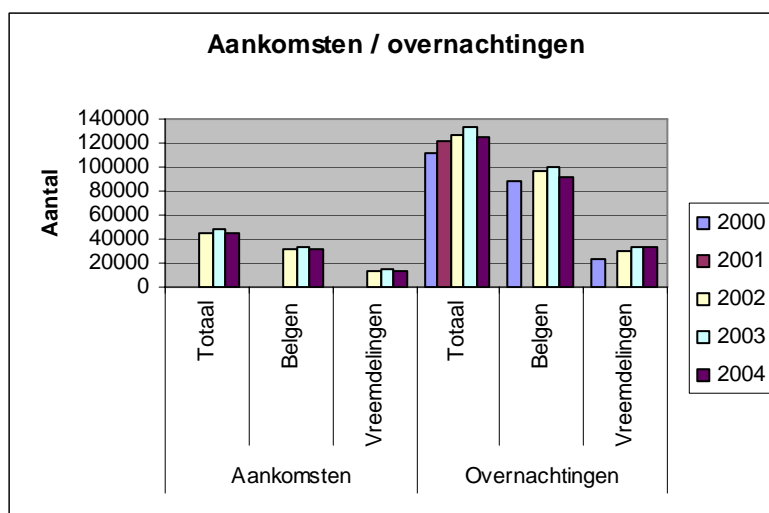
6.2 Commercieel verblijfstoerisme

De volgende tabel bevat het aantal aankomsten en overnachtingen in Heuvelland. De cijfers werden door de logiesverstrekkers bezorgd aan het NIS. Deze cijfers geven alleen de overnachtingen in hotels en campings weer. In de cijfers zijn zowel de echte vakanties als verblijven in verband met congressen, seminars, conferenties en andere beroepsdoeleinden berekend.¹

Aantal overnachtingen en aankomsten in Heuvelland van 2000 tot en met 2004

	Aankomsten			Overnachtingen		
	Totaal	Belgen	Vreemdelingen	Totaal	Belgen	Vreemdelingen
2000				111.258	88.043	23.215
2001				121.340		
2002	45.322	31.674	13.648	125.976	95.965	30.011
2003	47.510	32.714	14.796	132.911	99.381	33.530
2004	45.111	31.544	13.567	124.955	91.951	33.004

2

De cijfers van 2005 waren nog niet beschikbaar op 5 maart 2006.

¹ http://statbel.fgov.be/downloads/thb2004_nl.xls

² http://statbel.fgov.be/figures/download_nl.asp#7. De cijfers van 2000 en 2001 verkreeg ik via de Dienst voor Toerisme.

Van 2002 naar 2003 is er dus een duidelijke stijging te zien van het totale aantal aankomsten en overnachtingen maar in 2004 daalden die terug. Er is dus geen sprake van een stijgende evolutie in het totale aantal aankomsten en overnachtingen in hotels en campings.

Wat heel opvallend is, is de daling van het aantal overnachtingen van Belgen van 2003 naar 2004. De populariteit van een verblijf in een vakantiehoeve drukt dus de cijfers van de verblijven in hotels of op campings wellicht naar beneden.

De volgende tabel geeft een beeld van het gemiddelde aantal overnachtingen van de Belgen en de vreemdelingen. Dit gemiddeld werd berekend aan de hand van het totale aantal overnachtingen gedeeld door het aantal aankomsten.

Gemiddeld aantal overnachtingen Belgen en vreemdelingen

	2002	2003	2004
Gemiddeld aantal overnachtingen Belgen	3,03	3,04	2,91
Gemiddeld aantal overnachtingen vreemdelingen	2,20	2,27	2,43

Het gemiddeld aantal overnachtingen van de Belgen van 2002 naar 2004 is gedaald en het gemiddeld aantal overnachtingen van de vreemdelingen is gestegen. Hoogstwaarschijnlijk logeren Belgen steeds meer in vakantiehuisen of –hoeves en wordt hierdoor het gemiddelde omlaag getrokken.

6.3 Trekkershutten

Een trekkershut is een zeer comfortabele manier van overnachten voor wandelaars, fietsers, motorrijders en doortrekkers. Ze zijn goed geïsoleerd en voorzien van verwarming, electriciteit en kookmogelijkheden. Het enige dat u zelf dient mee te nemen is een slaapzak en linnengoed. Er is plaats voor maximum 4 personen per hut. De maximale verblijfsduur per hut is drie nachten. De trekkershutten liggen aan of in de onmiddellijke omgeving van het Lange Fietsrouten netwerk.¹

Op camping Ypra in Kemmel zijn er 4 trekkershutten die worden aangeboden in enkele arrangementen van Toerisme Vlaanderen. In 2004 zijn er door het fietsnetwerk 2 trekkershutten bijgekomen op camping Ypra.² De uitbaatster had geen concrete cijfers van de overnachtingen in de trekkershutten ter beschikking. Ze merkte wel op dat er een duidelijke stijging van het aantal overnachtingen in de trekkershutten was.

Ook het bivakhuis de Bosgeus beschikt over 2 trekkerhutten.

¹ Bron: <http://www.vlaanderen-vakantieland.be/trekkershutten>

² Mevrouw Heddebauw, A., uitbaatster camping Ypra

6.4 **Aanbod arrangementen gebaseerd op het wandel- en fietsnetwerk¹**

Met het wandel- en fietsnetwerk hebben de logies er een extra troef bij. Hotel Rêverie, Hostellerie Kemmelberg, B&B De Populierhoeve en B&B De Linde spelen in op het wandelnetwerk en bieden een wandelarrangement aan. De Rêverie en de Hostellerie bieden ook een nieuw fietsarrangement aan, net als zestien andere logiesuitbaters in de Westhoek. Sommige logiesuitbaters verhuren ook fietsen.

6.5 **Besluit**

Het plattelandstoerisme in Heuvelland wordt steeds populairder. Vele families en vriendengroepen genieten er van de rust en komen graag op vakantie in een vakantiewoning of vakantiehoeve.

¹ “Wandel- en fietsarrangementen”, Het Nieuwsblad, zaterdag 18 en zondag 19 maart 2006

7 Zacht recreatieaanbod in Vlaanderen Vakantielandbrochure

7.1 Wandelarrangementen

Hoppe-Heuvelland

Het Hoppe-Heuvellandwandelarangement doorkruist Heuvelland. Het wordt door de vzw Vlaamse Jeugdherbergen aangeboden, dat aanbod is natuurlijk ook terug te vinden in hun brochure Backpackers. Het is een wandelarangement waarbij de bagage wordt geleverd op het overnachtingadres zodat u “vrij” kan wandelen.

Dit is een aanbod van VJH-Reizen. Het wordt niet meer aangeboden in Vlaanderen Vakantielandbrochure in 2006.

Het West-Vlaamse Heuvelland

Dit traject start in Poperinge en leidt je langs de Frans-Vlaamse en West-Vlaamse heuvels, als de Zwarteberg en de Kemmelberg. De wandelaar overnacht in een hotel of gastkamer in Heuvelland.

Dit is tevens een aanbod van VJH-Reizen sinds 2003. Dat wordt niet meer aangeboden in de Vlaanderen Vakantielandbrochure van 2006.

In 2006 bieden enkele overnachtingsmogelijkheden een wandelarangement aan. Zie 6.4. Toerisme Westhoek is het contactadres.

7.2 Fietsarrangementen

In Vlaanderen Vakantieland 2005 werden voor de eerste maal fietsarrangementen aangeboden door Toerisme Westhoek.

Brugge en kust

V.O.S.-Travel biedt onder de noemer Brugge en kust een fietsarrangement aan dat het Heuvelland dwarst. V.O.S.-Travel maakt gebruik van de Vlaanderen Fietsroute.

Tussen Kust en Hinterland

“Tussen Kust en Hinterland” was een fietsarrangement met logement in een trekkershut op camping Ypra. Dat arrangement werd samengesteld door Toerisme Vlaanderen en kon geboekt worden bij Toerisme Antwerpse Kempen. De logies in hotels of vakantiehoeves konden ook via deze dienst geboekt worden omdat die over een reisbureauvergunning beschikt.

Dit arrangement wordt sinds 2005 niet meer aangeboden.

In 2006 bieden enkele overnachtingsmogelijkheden in Heuvelland een fietsarrangement aan. Toerisme Westhoek is het contactadres. Zie 6.4.

7.3 **Besluit**

De introductie van het fiets-en wandelnetwerk zorgt voor een nieuw aanbod arrangementen in Heuvelland vanuit Toerisme Westhoek. Het is het eerste jaar dat vanuit Toerisme Westhoek wandel-en fietsarrangementen in Heuvelland worden aangeboden.

8 Promotie

8.1 Samenwerkingsverbanden op gebied van toerisme en recreatie

8.1.1 Westhoek

Heuvelland maakt deel uit van het samenwerkingsverband Toerisme en Recreatie Westhoek. Deze dienst huist onder Westtoer, het provinciaal autonome overheidsbedrijf voor toerisme. Westtoer voert eveneens publiciteit via brochurefinders in kranten en tijdschriften. De lezer ontvangt dan op aanvraag het boekje “Westhoekjes en de logiesgids Westhoek. Heuvelland komt in beide brochures ruim aan bod.

Westhoekvoordeelpas¹

Dit jaar verscheen de 3de Westhoekvoordeelpas met in totaal 38 euro korting per persoon. Verschillende musea en attracties uit de Westhoek verlenen via een bon een korting op de toegangsprijs of bieden een extraatje aan. Die Westhoekvoordeelpas kan verkregen worden bij het boeken van minimum 2 overnachtingen bij deelnemende logies in de Westhoek. De Westhoekvoordeelpas is geldig bij aankomst. De ongebruikte bonnen blijven bruikbaar tot eind januari 2007. Per reservatie wordt één pas uitgereikt die geldig is voor alle betrokken personen.

8.1.2 Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels

Westtoer ontwikkelde samen met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels het fietsnetwerk, in de Westhoek (2005), en het wandelnetwerk in Heuvelland (2004).

Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels startte ook samen met Les Monts de Flandre de West-Vlaamse Heuvels mountainbikeroutes op. In 2006 werd er een nieuwe uitgave uitgebracht van de kaart die dateerde van 1999.

8.2 Beurzen

8.2.1 In Westhoekverband

Op sommige beurzen is de Westhoek als overkoepelend orgaan aanwezig. De brochure van Heuvelland is er vanzelfsprekend beschikbaar. Westhoektoerisme neemt deel aan volgende beurzen.

- Utrecht
11/01/2006 tot 15/01/2006
- Brussel
09/02/2006 – 13/02/2006
- Antwerpen:
28/01/06 – 02/02/06

¹ <http://www.westhoek.be/westhoektoerisme/index.html>

8.2.2 Dienst voor Toerisme Heuvelland alleen

8.2.2.1 Aanbod

Op de Reiswijzerbeurs in Roeselare op 26 februari verstrekte de Dienst voor Toerisme Heuvelland volgende informatie:

- de brochure van Heuvelland
- blaadje over het fiets-en wandelnetwerk (nemen de kaarten niet mee, bezoekers nemen ze “per ongeluk” zonder te betalen mee)
- daguitstappen groepen
- folders over evenementen die rond het tijdstip van de beurs plaatsvinden
- folders van bijvoorbeeld Folk Experience Museum,...

8.2.2.2 Beurzen aanwezig

- Reiswijzerbeurs in Roeselare
In februari
- Tourissima Lille
Om de 2 jaar, in 2006 niet
- Workshop CRM = Clubs van Rustenden van de Middenstand
Om de 2 jaar
- Workshop Vakantiegenoegens in Gent
September
- Workshop Bellewaerde (vooral voor scholen)
In de paasvakantie

8.3 Website www.heuvelland.be

De website www.heuvelland.be werd op 25 februari 2003 online gezet. De site heeft een duidelijk overzicht van bezienswaardigheden, recreatie, routes, WO I, spijs en drank, logies, evenementen in Heuvelland, de dorpen, bezoekerscentrum De Bergen, Nieuws in Heuvelland en u kan uw brochure bestellen via de website.

Een algemene opmerking is dat er nergens een kaart valt te bespeuren van de ligging van Heuvelland en ook ontbreekt er een routebeschrijving.

Door de nieuwe brochure Heuvelland.be te noemen wordt de website meer gepromoot. Het VVV wil de toerist lokken met de nieuwe promotiebrochure naar de site en de toerist daar dan verder informatie geven. De informatie kan op de website altijd aangepast worden en blijf zo “actueel”.

Aantal bezoekers van de website¹

Jaartal	Aantal bezoekers
2003	17 930
2004	32 626
2005	47 277

Het aantal bezoekers op www.heuvelland.be is in 2 jaar meer dan verdubbeld. Nieuwe initiatieven zoals het wandelnetwerk en het fietsnetwerk lokken ongetwijfeld veel bezoekers naar de site.

8.4 Drukwerk

Naast de toeristische brochure van Heuvelland wordt Heuvelland gepromoot via publiciteit in diverse kranten, brochures en tijdschriften (vb. Krant van West-Vlaanderen, Vlaanderen Vakantieland, Kreo, brochure Hoeve- en Plattelandstoerisme, ...).

8.4.1 Brochure Heuvelland

VVV Heuvelland geeft elk jaar een algemene informatiebrochure uit. De brochure Heuvelland.be was, met veel vertraging, op 10 april beschikbaar. De brochure is helemaal vernieuwd. In de plaats van een opsomming van alle bezienswaardigheden is alles nu in een vlotte tekst gegoten. Het VVV wil door de vele foto's de toerist alles zelf laten beleven.²

Een nieuw initiatief waarmee de brochure uitpakt, is de mogelijkheid om de stafkaart van Heuvelland, de mountainbikekaart, het fietsnetwerk Westhoek zuid en het wandelnetwerk Heuvelland via sms te bestellen. De kaarten worden snel per post bij de aanvragers thuis bezorgd. Ook kan de geïnteresseerde via sms op de hoogte blijven van activiteiten of evenementen in Heuvelland.

Op de voorstelling van de brochure nodigde de Dienst voor Toerisme de horeca, de gemeenteraadsleden, de logiesverstreckende bedrijven, de collega's diensten voor toerisme en de Westhoek uit. Ook de particulieren die een bezienswaardigheid hebben, een museum of een wijngoed hebben, waren uitgenodigd.

De nieuwe brochure is in vergelijking met de vroegere brochure vooral een promotiebrochure. Vele gegevens zoals fietsverhuur en wandelroutes werden weggelaten om een opsomming te vermijden. Met de nieuwe brochurenaam “Heuvelland.be” is het de bedoeling dat de mensen de website raadplegen voor die gegevens.

Toen ik bij enkele personen peilde naar hun mening over de nieuwe brochure, kreeg ik te horen dat de foto op de voorpagina fout gekozen is. Er zijn wel enkele wijnboeren maar nog niet zoveel omdat als beeld voor Heuvelland te gebruiken.

¹ Dienst voor Toerisme bezorgde mij het aantal bezoekers van de site

² Vandewynckel, G., voorzitter van de vvv en schepen van toerisme

8.4.2 Westhoekjes

Dat het handige pocketboekje Westhoekjes alsmāar dikker wordt, is te danken aan het toenemende aanbod voor bezoekers en recreanten.

8.5 Sponsoring

Heuvelland sponsort een aantal zoektochten. De laatste jaren bleef dit beperkt tot de zoektocht van de Krant van West-Vlaanderen en de zoektocht van het Davidsfonds.

8.6 Initiatieven van de VVV om Heuvelland beter te promoten

Promotiefilm

Op 21 maart 2006 stelde de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer (VVV) op de voorstelling van de nieuwe brochure ook een promotiefilm over Heuvelland voor. Die film duurt een 26-tal minuten. Er bestaan plannen om de film in te korten tot een 6-tal minuten omdat de bezoekers van een beurs geen 26 minuten gaan kijken naar het filmpje.¹

De VVV wil Heuvelland met die film nog beter promoten. De film werd samengesteld door Jan Yperman, een man die vele jaren gids was in Heuvelland. De film wordt te koop aangeboden voor 10 euro in de toeristische dienst.

De promotiefilm is bedoeld om af te spelen in de Dienst voor Toerisme en wordt daar ook te koop aangeboden. De DVD wordt ook meegenomen naar beurzen waar de Dienst voor Toerisme individueel aan deelneemt.

Heuvelland-Magazine

Heuvelland-Magazine bevat zowel interessante informatie voor de toerist als voor de inwoner van Heuvelland. Iedere inwoner van Heuvelland krijgt dit magazine thuis bezorgd. In de zomer 2005 verscheen de eerste editie van dit 3-maandelijks blad. Hierin vindt u thema's zoals Dorp in de Kijker, De Kleine rugzak, Sprokkels, natuur, een kalender, De horeca, verstrekkers van recreatie, musea, vakantiewoningen,..., kortweg allen die met toerisme te maken hebben, krijgen enkele magazines in de bus als ze lid worden van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer. Daarmee is er nu ook een grote toename van leden in het VVV. Zo hoopt de voorzitter van de VVV een betere werking te bewerkstelligen op toerismegebied.

¹ Bron: voorzitter Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Geert Vandewynckel

8.7 **Besluit**

Een aantal initiatieven, zoals de nieuwe Westhoek-voordeelpas, moet de kwaliteit verbeteren en de Westhoek als toeristische regio nog versterken.¹

Als je het de toeristen gemakkelijk wil maken om Heuvelland te bezoeken, is een routebeschrijving of een kaart met de ligging van Heuvelland wel interessant.

De VVV doet een heleboel inspanningen om Heuvelland “op een modernere” manier te promoten. De promotiefilm is heel boeiend en allesomvattend, maar misschien een beetje te allesomvattend waardoor de promotiefilm te lang wordt. In de VVV wordt er ook al aan gedacht om de promotiefilm in te korten.

Naast de jaarlijkse brochure worden de inwoners van Heuvelland en de toeristen met het Heuvelland Magazine vlugger op de hoogte gebracht van nieuwe initiatieven.

De VVV heeft het laatste jaar een heleboel nieuwe initiatieven voorgesteld om Heuvelland beter te promoten. Een van de resultaten is al meer leden in de VVV. Hoe meer leden in de VVV zitten, hoe beter het beleid kan uitgewerkt worden. De VVV brengt in sneltreinvaart nieuwe initiatieven, dit is zeer goed voor het toerisme in Heuvelland.

¹Bron: http://www.west-vlaanderen.be/xca/pwv/_NL/Bestuur&Regio/gebiedswerking/Regio/westhoek/westhoek 2002

9 Toekomstplannen

9.1 Ruitertoerisme

In september 2007 is er een nieuw ruiterspad gepland. Hiervoor dienden Ruiterschool Rodeberg en't Wolvennest een route in bij Westtoer. Westtoer werkt die route verder uit.

9.2 Dorpsonthaalpunten

In 2006 – 2007 wordt het DOP in Dranouter afgewerkt. Daarna starten de werken voor het DOP in Wijtschate.

In Nieuwkerke komt het dorpsonthaalpunt (DOP) op het Marktpllein op de “Kleine Markt”. Het wordt een multifunctionele en eigentijds ogende constructie. Het onthaalpunt zelf bestaat uit een verhoogd platform van 6 op 7 meter, overdekt met een gespannen zeil dat de link legt naar de vroegere lakennijverheid. Zo ontstaat een open constructie die kan dienen als kiosk.¹ Het aanleggen van het DOP is voorzien voor juni 2006.

9.3 Fietsfeest op 21 mei²

In het kader van “West-Vlaanderen Fietsjaar 2006” organiseert de Westhoek op 21 mei “Fietsfeest in de Westhoek”. Vanaf 10 uur kunnen fietsers een uitgestippeld traject afhalen bij iedere dienst voor toerisme in de Westhoek. Van de twaalf uitgestippelde fietstrajecten in de Westhoek zijn zes gezinsvriendelijk en zes meer sportief. De gezinsvriendelijke fietstrajecten zijn ongeveer 25 tot 30 km lang. Voor alle gezinsparcours wordt animatie voorzien. Die animatie kan een proevertje in een boerderij met hoeveproducten, een optreden of een verhaal van een molenaar zijn. De zes sportieve fietstrajecten hebben een afstand van 50 km. Op die dag volgt de fietser alleen de vooropgestelde nummers van het knooppuntennetwerk. In ieder van de zes deelgebieden, waarin de Westhoek wordt opgesplitst, wordt telkens een gezinsvriendelijk en een sportief parcours aangeboden.

Een van die zes deelgebieden is Heuvelland – Mesen. Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels stelt momenteel een aanbod samen voor het fietsfeest. Op 19 april 2006 wordt het programma definitief vastgelegd.

¹ Uitleg van de Heuvellandse burgemeester Bernard Heens (CD&V) over de dorpsonthaalpunten in Het Nieuwsblad, editie Oostende-Westhoek, 5 januari 2006

² <http://www.westhoek.be/westhoektoerisme/index.html>

9.4 **Musea**

Bergenmuseum en landbouwmuseum

De voorzitter van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Geert Vandewynckel meldde op de voorstelling van de nieuwe brochure dat er educatieve programma's worden opgesteld rond het Bergenmuseum en het Landbouwmuseum.

Met een educatief programma in beide musea verwacht de voorzitter opnieuw meer jeugdgroepen en scholengroepen. De educatieve programma's zorgen ervoor dat de musea gemakkelijker in "het lessenprogramma" kunnen worden ingepast.

Muziektuin Dranouter¹

Op de parking van 't Folk Muziekcentrum zal er in 2007 een muziektuin geopend worden. In samenwerking met Westtoer wordt er in najaar 2006 begonnen met de aanleg van de muziektuin. De muziektuin zou uitgewerkt worden rond de vier instrumentengroepen: houten, kopers, strijkers en slagwerk in combinatie met de vier natuurelementen water, vuur, aarde en lucht. Er zou een 9-delig parcours uitgewerkt worden waar zowel interactieve, educatieve als louter muzikale elementen een rol in zullen spelen. Dat is nog allemaal indicatief.

9.5 **Mountainbiken**

Er wordt in 2006 voor de eerste maal een cross country (soort mountainbikewedstrijd) georganiseerd op de Rodeberg. Vorig jaar werd die wedstrijd afgelast maar dit jaar gaat die zeker door. Die organisatie gaat uit van de Ieperse Frontbikers.²

9.6 **Wandelen**

Rolwagennetwerk³

De stichting Marguerite Yourcenar ontwikkelde het "rolstoelnetwerk" rond Westouter, vooral aan de kant van "de Brabant". Het netwerk is voor rolstoelgebruikers en mensen met een kinderwagen uitgestippeld op asfalt- of grindwegen. Het netwerk is niet bewegwijzerd maar het gebruikt wel 7 knooppunten van het wandelnetwerk. Er bestaat een aparte wandelkaart voor het rolstoelnetwerk. Het netwerk gebruikt namelijk nog andere routes dan het wandelnetwerk. Op 20 mei wordt het rolstoelnetwerk officieel "ingewandeld".

¹ Vanden Broeck Bavo, Folk Experience Museum

² Krant van West-Vlaanderen, Het Wekelijks Nieuws, 3 februari 2006, p.31, "Zelfs de piste krijgt meer aandacht"

³ Hardeman P., natuurgids, stippelde het Scherpenbergpad uit

Het Scherpenbergpad¹

Die landschapswandeling werd door Natuurfonds samen met Natuurpunt tot stand gebracht. Op 1 mei wordt het pad ingewandeld.

Wandelpad “Slag om de Kemmelberg”

“Verhalen voor onderweg is een nieuwe reeks van 5 themawandelroutes van Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels. De Slag om de Kemmelberg is de eerste in de reeks en wordt op 23 april geopend.²

9.7 Andere initiatieven die een aantrekkingspool voor de zachte recreant kunnen zijn

Molen³

Vanuit 't Folk zijn er ambities om in Dranouter een echte graanmolen te plaatsen en om meteen een molenroute hiervoor te ontwikkelen. De route zou lopen naar de Lijstermolen op de Rodeberg.⁴

Commandobunker op de Kemmelberg⁵

In 2007 wordt de commandobunker opengesteld voor het publiek. De bunker kan enkel bezocht worden onder begeleiding van een soldaat en in groep. Ook komt hier hoogstwaarschijnlijk een tentoonstelling. Een aantal dagen per jaar zou de commandobunker voor iedereen vrij te bezichtigen zijn.

Reportage Vlaanderen Vakantieland⁶

Vlaanderen Vakantieland filmde in de week van 10 tot 14 april in Heuvelland. Binnenkort wordt een reportage rond Heuvelland uitgezonden waarin er wordt gemountainbiked, het avonturenparcours in Nieuwkerke wordt uitgetoetst en de ezeltjes van de Diligence worden bereden door kinderen.

Recreatiedomein De Kosmos

De Kosmos werd recent failliet gegaan. Momenteel wordt er een overnemer gezocht voor het recreatiedomein. Dit recreatiedomein met hotel, bivakhuis en openluchtwembad was jarenlang een aantrekkingspool voor jongerengroepen.

¹ ibidem, uitstippelaar rolstoelnetwerk

² Diensthoofd Toerisme: Johan Vandelanotte

³ Bron: Bavo Vanden Broeck: medewerker Folk Experience Museum

⁴ Mevrouw, Denolf, H., medewerkster Folk Experience Museum

⁵ Bron: Toespraak schepen van Toerisme Geert Vandewynckel bij voorstelling nieuwe brochure

⁶ Bron: Interview regiocoördinator Johan Martin

9.8 **Besluit**

Het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels is naast de VVV ook actief bezig om Heuvelland beter toeristisch uit te baten.

Hopelijk komt er vlug een oplossing voor het recreatiedomein De Kosmos. Het zou jammer zijn mocht die overnachtingsmogelijkheid voor jongerengroepen en het prachtige openluchtwembad verloren gaan.

Naast de vele initiatieven die al gerealiseerd zijn het laatste jaar in Heuvelland, komen er nog een heleboel toeristische troeven bij. Heuvelland zal een echt paradijs worden voor de toerist en de inwoner. Naast het wandelnetwerk wordt het aanbod van wandelroutes nog uitgebreid.

Algemeen besluit

Toerisme, en vooral de zachte recreatie, heeft in Heuvelland een hoge vlucht genomen.

Heuvelland ligt in een uithoek van West-Vlaanderen en is soms moeilijk bereikbaar. Toch vinden de toeristen de weg naar Heuvelland.

De gemeente en de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer (VVV) hebben in 2003 duidelijk verkondigd dat ze de kaart van de zachte recreatie trokken. Dit valt jammergenoeg niet te combineren met gemotoriseerde recreatie in Heuvelland.

Het aantal deelnemers van alle evenementen rond zachte recreatie stijgt. Het fietsnetwerk is al beter gekend dan het wandelnetwerk, maar dit bestrijkt ook de hele Westhoek. Er moeten meer inspanningen geleverd worden om het wandelnetwerk beter te promoten bijvoorbeeld op wandeltochten. Uit mijn enquête blijkt dat er wel degelijk interesse is voor het wandelnetwerk. Vele beleidslijnen van het Strategisch Beleidsplan van de Westhoek van 1999 zijn verwezenlijkt. Het nieuwe beleidsplan, waar wordt aan gewerkt, is zeker welkom. Alle recreanten willen in Heuvelland zijn want het deelnemersaantal van alle tochten stijgt.

Het unieke landschap beschermen en een paradijs voor de zachte recreant zijn, kan alleen samen gaan met de quadsport mits een duidelijke reglementering. Als er duidelijke afspraken zijn, kan worden ingegrepen tegen de overtreders van het reglement.

De geplande veranderingen in het landbouwmuseum en het Bezoekerscentrum de Bergen zijn zeer welkom. Met educatieve pakketten zal een bezoek aan de musea hopelijk terug interessanter worden voor schoolgroepen.

In de logiesector zijn er sinds 1997 duidelijk een pak vakantiehuizen en aanbieders van “kamers met ontbijt” bijgekomen. Die stijging toont aan dat er voor dit soort logement zeker een markt is in Heuvelland.

De VVV heeft met de promotiefilm en een nieuwe aanpak voor de brochure grote inspanningen geleverd. De promotiefilm en de “nieuwe” brochure bewijzen dat het VVV actief bezig is om Heuvelland beter te promoten. Als de mountainbikekaart, wandelnetwerkkkaart en fietsnetwerkkkaart goed gepromoot zullen worden, gaat Heuvelland heel drukke tijden op toeristisch gebied tegemoet.

Het wandelnetwerk en het fietsnetwerk zorgden ervoor dat er voor de eerst maal speciale arrangementen werden uitgewerkt specifiek voor Heuvelland.

De laatste jaren werd het recreatieaanbod sterk uitgebreid. Er staan nog tal van nieuwe initiatieven op stapel. Die kunnen het toerisme in Heuvelland enkel maar ten goede komen. Er is duidelijk een nieuwe dynamiek in Heuvelland. Ik kan alleen maar alle recente en nieuwe initiatieven toejuichen, hopelijk raken die allemaal optimaal uitgewerkt.

Bijlagen

Bijlage 1: Beleidsplan gemeente Heuvelland, legislatuur 2001 – 2006, onderdeel toerisme..	67
Bijlage 2: Foto Dorpsonthaalpunt Westouter.....	68
Bijlage 3: Enquête Kemmelbergtocht.....	69
Bijlage 4: Mail medeorganisator Borelletocht.....	71
Bijlage 5: De Standaard, katern Westhoek, 7 februari 2006, blz. 51 “Quads en paramotors aan banden in de Westhoek”.....	72
Bijlage 6: De Standaard, 1 maart 2006, p.22, “Minder ruimte voor quads en paramotoren”	73
Bijlage 7: Foto tocht Zonquaders, verkregen via de Dienst voor Toerisme.....	74
Bijlage 8: Enquête mountainbiketocht.....	75

Toerisme

Heuvelland heeft heel wat toeristische troeven. Het gemeentebestuur wil deze troeven op een zo optimaal mogelijke manier uitspelen.

Toch mag dit niet ten koste gaan van het unieke landschap. Vandaar de bestendinging van de samenwerking met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels (o.a. de betoelaging van de kleine landschapselementen).

Toerisme moet hand in hand gaan met heel wat andere beleidsdomeinen.

Voor wat betreft de eerder traditionele toeristische attractiepolen zal tijdens deze legislatuur een aanvang gemaakt worden met het ontwerp voor een herinrichting van het landbouwmuseum. Dit zou dan een tweede peiler moeten worden voor de toeristische dienst naast het recent gerealiseerde bezoekerscentrum.

Het bestuur is de mening toegedaan dat er niet enkel gewerkt moet worden aan de traditionele toeristische promotie. Door de promotie van cultuur, cultuurhistorische projecten en allerlei evenementen zal de gemeente evenzeer gunstige effecten krijgen op het toerisme.

Het cultuurbeleid is hier duidelijk verbonden met het toeristische beleid en er kan eigenlijk gesproken worden van cultuurtoerisme.

Bijlage 2: Foto Dorpsonthaalpunt Westouter

Bron: Zelf genomen met een digitale camera

Bijlage 3: Enquête Kimmelfbergtocht

Hallo, mag ik u enkele vraagjes stellen aub .ivm de wandeltocht en het wandelnetwerk?
Dit voor een eindwerk rond recreatie in Heuvelland voor de studierichting toerisme.

1) ☐ Man ☐ Vrouw

2) Wat vond je van de wandeling? ☐ goed ☐ zeer goed ☐ uitstekend ☐ lastig ☐ viel tegen
als die tegen viel, waarom?

3) Leeftijd ☐ jonger dan 18 ☐ tussen 35 en 45 ☐ ouder dan 65
☐ tussen 18 en 22 ☐ tussen 45 en 55
☐ tussen 22 en 35 ☐ tussen 55 en 65

4) Van waar bent u, dorp of stad en provincie?

☐ Provincie West Vlaanderen	☐ Provincie Vlaams-Brabant
zoja: waar en de postcode aub?	☐ Wallonië
.....	☐ Nederland
☐ Provincie Oost-Vlaanderen	☐ Noord - Frankrijk
☐ Provincie Limburg	☐ Andere:
☐ Provincie Antwerpen	

5) Indien van ver, logeert u ergens in Heuvelland, speciaal voor de wandeltocht?
Zoja, waar? In Heuvelland zelf? ☐ ja ☐ Nee

6) Zit u in een wandelclub? ☐ Ja ☐ Nee

7) Is dit de eerste maal dat u deelneemt aan de Kimmelfbergtocht? ☐ Ja ☐ Nee

8) Neemt u speciaal deel voor het feit dat dit een wisselbekertocht is?
☐ Ja ☐ Nee (wist u dat het wisselbekertocht is ☐ Ja ☐ Nee?)

of neemt u deel voor ☐ de grote aanwezigheid van onverharde paden
☐ het uniek Heuvellands landschap
☐ Ik neem ieder weekend deel aan een wandeltocht, is gelijk,....
(meerdere mogelijkheden) ☐ andere nl.....

9) Neemt u dikwijls deel aan wandeltochten in Heuvelland? ☐ Ja ☐ Nee
(Elfbergentocht (Westouter), Panoramatocht (De Klyte), Festivaltocht (Dranouter), Geuzentocht (Nieuwkerke), Kratertocht (Wijtschate), Walvistocht (Westouter))

10) Hebt u al gehoord van het wandelnetwerk (knooppuntennetwerk) in Heuvelland, die in de zomer van 2004 werd in gebruik genomen? ☐ Ja ☐ Nee

11) Hebt u een wandelnetwerkkkaart van Heuvelland? ☐Ja ☐Nee

Vragen als ze het wandelnetwerk kennen:

12) Wat vindt u van het concept? ☐ slecht ☐ goed ☐ zeer goed

13) Vindt u de bewegwijzering op het netwerk goed? ☐Ja ☐Nee ☐ Geen idee

14) Vindt u de wandelnetwerkkkaart leesbaar genoeg? ☐Ja ☐Nee

Opmerkingen over het wandelnetwerk(kkaart) in vergelijking met vorige kaart?

☐ Te veel palen? ☐ goed dat er logo's van horeca zijn bijgekomen

.....

15) Als de wandelaar al heeft gewandeld op het wandelnetwerk, zonder dat er een georganiseerde wandeltocht was.

Voor dat het wandelnetwerk hier was (zomer 2004), was u dan al ZONDER dat er een georganiseerde tocht was, komen wandelen in Heuvelland? ☐ Ja ☐ Nee

Als ze het niet vooraf kenden:

16) Zou u terugkomen om het wandelnetwerk uit te proberen? ☐Ja ☐Nee

17) Ik verkies wandeltochten, veel gemakkelijker ☐

18) Met wie wandelt u? ☐alleen ☐met partner ☐wandelclubgenoten (vrienden)
☐ vrienden (en partner ev.), niet leden van een wandelclub

19) Doet u naast de wandeltochten regelmatig wandelingen op basis van uitgestippelde lusvormige routes (vb. Provinciale wandelroutes)? ☐ zeker 2 maal per maand ☐ ieder weekend ☐ toch paar maal per jaar ☐ nooit

20) Had u tijdens de tocht last van quads? ☐Ja ☐Nee

21) Had u last van mountainbikes tijdens uw wandeltocht? ☐Ja ☐Nee

Bedankt voor uw medewerking!

22) Hoeveel km zal u afleggen of hebt u afgelegd?

☐ 5 ☐ 7 ☐ 12 ☐ 17 ☐ 24 ☐ 30 ☐ 39 km

Extra info wandelnetwerk.

Een wandelnetwerk is een geheel van wandelpaden die in beide richtingen bewegwijzerd worden via een handig knooppuntensysteem met nummers. De knooppunten zijn plaatsen waar de trajecten elkaar kruisen. De wandelaar kan aan een knooppunt zelf zijn verdere tocht uitstippelen. Een netwerkkkaart biedt een overzicht van het volledige aanbod in de streek. Aangegeven met paaltjes met nummers op.

Bijlage 4: Mail medeorganisator Borelletocht

Beste,

Er waren inderdaad zo'n 500 wandelaars. WTV komt al een 10-tal jaar denk ik. Buiten 2004 toen het heel slecht weer was. Het is wel de eerste keer dat ze tot einde (het vuur) gefilmd/gebleven zijn. Via WTV Zijn we zelfs in het nieuws van 13h gekomen op VTM de maandag maar ik heb het zelf niet gezien.

Met vriendelijke groeten Gerald Gyselinck.

----- Original Message -----

From: [Jeroen Pil](#)

To: borelle@pandora.be

Sent: Friday, March 31, 2006 10:58 PM

Subject: enkele vragen rond voorbij Borelletocht

Beste,

Hartelijk bedankt voor de informatie die u mij een tijdje geleden hebt verschaft. Zo als ik dit jaar zelf mocht waarnemen, is dit gebeuren uitgegroeid tot een echt volksfeest. Deelt u die mening dat er een 500-tal deelnemers zouden zijn geweest? Wat ik u ook nog wou vragen, was dit het eerste jaar dat WTV kwam filmen?

Alvast bedankt!

Mvg

Jeroen Pil

Bijlage 5: De Standaard, katern Westhoek, 7 februari 2006, blz.. 51 “Quads en paramotors aan banden in de Westhoek”

dinsdag 07 februari 2006

Quads en paramotors aan banden gelegd

De Westhoekgemeenten willen de overlast van quads en paramotors indijken. Geregeld zijn er klachten van inwoners. De burgemeesters willen de Westhoek vooral toeristisch promoten als een regio waar nog stilte en rust heerst. Quads brengen ook schade toe aan de wandelpaden.

„De gemeenten van de Westhoek zijn niet in staat om dit probleem alleen aan te pakken. Ook de provinciale, Vlaamse en federale overheid moeten hun verantwoordelijkheid nemen”, zegt de leperse burgemeester, Luc Dehaene (CD&V), die ook de voorzitter is van het Westhoekoverleg. „We willen wel een aanzet geven en zullen daarom in de loop van 2006 een geografische afbakening voorstellen. Daarin zal duidelijk worden aangegeven waar gemotoriseerde recreatie in de lucht of op de grond voor ons wel of niet kan.”

De lokale besturen willen de afbakening dit jaar nog in gemeentelijke reglementen gieten.

(pli)

Bijlage 6: De Standaard, 1 maart 2006, blz. .22, “Minder ruimte voor quads en paramotoren”

woensdag 01 maart 2006

Westhoek legt quads en paramotoren aan banden

Westhoek.

De burgemeesters van achttien Westhoekgemeenten willen zowel paramotoren als quads aan banden leggen.

DE overlast die ze veroorzaken, vormt een bedreiging voor het toerisme in de regio, dat stilte als een van zijn troeven aanbiedt. Elke gemeente zal een zone aanduiden waar quadrijden kan en waar paramotoren kunnen overvliegen.

De sector toont begrip voor het probleem en pleit voor overleg. „Quadverenigingen dreigen het kind van de rekening te worden”, zegt Jos Lippinois, de voorzitter van de Zonquaders uit Dranouter.

Heuvelland is een geliefkoosde plek voor quads, maar ook ruiters, wandelaars en mountainbikers maken gebruik van de talrijke onverharde wegen.

{dbcomma}Onze club houdt elke eerste zaterdag van de maand een geleide groepsrit. Na elke activiteit ruimen we alles op”, zegt Lippinois. „We schakelen zelfs landbouwers in om de met modder besmeurde wegen schoon te maken. De problemen worden niet onmiddellijk veroorzaakt door de leden van clubs, maar door zogenaamde cowboys die de sport in een slecht daglicht stellen.”

Toch begrijpt Lippinois dat er ingegrepen moet worden. {dbcomma}Ik heb zeker begrip voor de kritiek. De quadsport is aan een felle opmars bezig en het ontbreekt de sport aan een duidelijke reglementering.”

{dbcomma}De burgemeesters van de Westhoekgemeenten wilden een signaal geven dat het op deze manier niet verder kon”, zegt Sigurd Verstraete, de gemeentesecretaris van Heuvelland.

„Ook bij ons regent het klachten van andere weggebruikers. Bovendien veroorzaken quads schade aan onverharde wegen waarvan wij het onderhoud bekostigen. We zullen zeker en vast nog quads op ons grondgebied toelaten, maar er moeten afspraken gemaakt worden.”

Een verraste Lippinois weerlegt de kritiek. {dbcomma}Onze club heeft nog nooit problemen gehad met voorbijgangers. Wanneer er ruiters naderen, leggen we onze motoren stil om de dieren niet op te schrikken.”

Volgens Jacques De Cauderlier, de uitbater van een Kortrijkse paramotorschool, is het gebrek aan een Belgische wetgeving de oorzaak van het kwaad. {dbcomma}Er bestaan ongeschreven regels, zoals niet over de bebouwde kom vliegen en de minimumhoogte respecteren. Maar wij staan machteloos wanneer de beoefenaars die richtlijnen niet volgen.”

{dbcomma}Vliegen met een paramotor geniet geen enkele wettelijke erkenning, waardoor sommige waaghalzen denken dat ze carte blanche hebben. Volksvertegenwoordiger Pierre Lano (VLD) stelde een paar jaar geleden een vraag over de reglementering bij het vliegen met paramotoren aan de toenmalige minister van Mobiliteit en Vervoer, Isabelle Durant (Ecolo). Maar ondertussen is er nog altijd niets veranderd. De Belgische Paramotor Federatie (BPMF) ijvert al jaren om een wetgeving uit de grond stampen, maar voorlopig komt er geen schot in de zaak.”

(vbw)

Bijlage 7:Foto van een tocht van Zonquaders, verkregen via de Dienst voor Toerisme

Op de foto ziet u op de eerste quad een marshall, die heeft een fluorescerend vestje aan. De foto werd genomen door de voorzitter van de Randonneur Club des Monts de Flandere – Bailleul. De foto is getrokken in Dranouter. De voorzitter van de wandelclub wou hiermee de “groepen” quads aan de kaak stellen.

Bijlage 8: Enquête mountainbiketocht

- 1) ☐ Man ☐ Vrouw
- 2) Leeftijd ☐ jonger dan 18 ☐ tussen 35 en 45
☐ tussen 18 en 22 ☐ ouder dan 45
☐ tussen 22 en 35
- 3) Weet u de toeristische dienst van Heuvelland liggen (te Kemmel)? ☐ ja ☐ nee
- 4) Woonplaats?
Heuvelland: Westouter Kemmel Wijtschate Nieuwkerke Dranouter Loker
Wulvergem De Klijte
☐ Poperinge ☐ Ieper
☐ Andere woonplaats in West-Vlaanderen ☐ Andere provincie:.....
- 5) Zit u in een mountainbikeclub? ☐ Ja ☐ Nee
- 6) Eerste maal dat u deelneemt? ☐ Ja ☐ neen Hoeveelste maal?.....
- 7) Hoe bent u in contact gekomen met de mountainbiketocht?
☐ ben van de streek, van de club, naburige club
☐ via de site www.mountainbike.be
☐ neem al vele jaren deel, van horen zeggen,....
- 8) Doet u geregeld mee aan zo'n mountainbiketochten? ☐ Ja ☐ Nee
- 9) Vindt u Heuvelland geschikt om te mountainbiken? ☐ Ja ☐ Nee
- 10) Vindt u dat er genoeg routes zijn uitgewerkt voor de mountainbikers in Heuvelland?
☐ ja ☐ Nee
- 11) Kent u de kaart Alle-Terrein-Fietsroutes? ☐ Ja ☐ Nee
mss tonen
zoja
☐ Via club gekend ☐ woonachtig in deze streek
☐ Afgehaald bij de toeristische dienst van Heuvelland, andere.....
- 12) Kent u de 3 mountainbikeroutes in Heuvelland, de rode 37 km, de groene 27 km en de blauwe 40 km? ☐ ja ☐ nee
☐ zoja, tevreden erover?
- 13) Kent u het Folk experience museum (in Dranouter)? ☐ ja ☐ nee
- 14) Kent u de tentoonstelling "The Bloody Fields of Flanders" ☐ ja ☐ nee
(een tijdelijke tentoonstelling aan de hand van muziek en instrumenten over de oorlog met wandeling door het Folk Experience Museum georganiseerd)
- 15) Kent u de Heuvelland Challenge? ☐ ja ☐ nee
(avonturentocht, die vorig jaar in Dikkebus was, 2 jaar geleden in Westouter)
- 16) Kent u de Halloweenocht in Kemmel van de Alverman? ☐ ja ☐ neen
☐ al over gehoord (vorig jaar vrijdag 28 oktober)

Bronvermelding

Brochures

- Vlaanderen Vakantielands 2001 tot en met 2006
- De brochures van Heuvelland van 1997 tot en met 2006
- Folk Experience Museum daguitstappen
- Fietsen & Genieten in West-Vlaanderen, Westtoer
- “Wandelbrochure” van Het Yourcenarpad
- pakketje met “8 wandelingen in Heuvelland”
- brochure van het Broekelzenpad

Krantenartikels

- “Quads niet langer welkom?”, De Krant van West-Vlaanderen, Het Wekelijks Nieuws, 17 februari 2006, blz. 28
- “Quads en paramotors aan banden in Westhoek”, De Standaard, katern Westhoek, 7 februari 2006, blz. 51
- “Minder ruimte voor quads en paramotoren”, De Standaard, 1 maart 2006, blz.22
- “Wandel- en fietsarrangementen”, Het Nieuwsblad, zaterdag 18 en zondag 19 maart 2006

Gesprekken (inclusief die via mail)

- CAPOEN, H., medeorganisator Berghazentocht
- DESCHILDERE, C., vzw De Huifkartrappers
- DOISE, B., medeorganisator Belcanto-Classic
- FONTEYNE, B., medeorganisator paardenwandeling “Te Rikke en Ju”
- GYSELINCK, G., medeorganisator Borelletocht
- HARDEMAN, P., medeontwerper rolstoelnetwerk, natuurgids
- HEDDEBAUW, A., uitbaatster camping Ypra
- LIPPINOIS, J., voorzitter Zonquaders
- MARTIN, J. Regiocoördinator Westhoek
- SMITH, S., huifkartochten Den Blinker
- VANDELANOTTE, J., Diensthoofd Dienst voor Toerisme Heuvelland
- VANDEN BROECK, B., Folk Experience Museum
- VANDEWYNCKEL, G, schepen van toerisme en cultuur, voorzitter Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
- VANECHOUTTE, A., uitbater Ruiterschool Rodeberg
- VICTOOR, P., uitbater Centrum voor Jeugdtoerisme VZW De Lork
- WYDHOOGE, G., secretaris van de Heuvellandstappers

Cijfermateriaal

- BOUTTE, L., Bossue Sport, aantal deelnemers mountainbiketocht Wijtschate
- CAPOEN, H., WTC Berghazen, aantal deelnemers Berghazentocht
- Cijfers deelnemers wandeltochten Heuvellandstappers: <http://www.heuvellandstappers.be/>
- DOISE, B., het aantal deelnemers over de jaren heen aan de Belcanto-Classic

- DERONNE, B., aantal deelnemers Lockedyzetocht
- DIENST VOOR TOERISME, cijfers van het fietsverhuur in de Dienst voor Toerisme met de herkomst van de huurders erbij.
- IBIDEM, cijfers fietsverhuurformules
- IBIDEM, aantal bezoekers van de website
- FONTEYNE, B., medeorganisator “Te Rikke en Ju”, aantal deelnemers aan de tocht
- VICTOOR, P., cijfers fietsverhuur Jeugdcentrum De Lork
- DIENST VOOR TOERISME, bezoekerscijfers Bezoekerscentrum De Bergen
- FOLK EXPERIENCE MUSEUM, bezoekerscijfers Folk Experience Museum

Kaarten

- Alle-Terrein- Fietsroutes van het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels en Les Monts de Flandre.
- Kaart West-Vlaamse Heuvels Mountainbikeroutes
- Provinciale Wandelroutes in Heuvelland

Websites

- <http://www.heuvelland.be>
- <http://www.heuvellandstappers.be/>
- <http://www.mountainbike.be/>
- [http://nl.wikipedia.org/wiki/Heuvelland_\(Belgi%C3%AB\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Heuvelland_(Belgi%C3%AB))
- http://www.westtoer.be/uploadedFiles/Westhoek%20beleidsplan_lagereso.pdf
- <http://www.westtoer.be>
- <http://www.euroreizen.be>
- <http://www2.vlaanderen.be/>
- <http://www.vlaanderen-vakantieland.be>
- <http://www.camping-ypra.be/>
- <http://www.outsidetravel.be>
- <http://www.folkdranouter.be/folkexperience/index.htm>
- <http://www.belcantoclassic.be/>
- <http://www.paardenwandeling.be/>
- <http://statbel.fgov.be>

Persbericht

- Persbericht Westtoer: Uitstekend rapport voor nieuw wandelnetwerk in het Heuvelland, 24 januari 2005

Niet gepubliceerde werken

- Beleidsplan Heuvelland, legislatuur 2001-2006, onderdeel toerisme